

Stichting Kiemt

Rapport

betreffende de jaarrekening 2019

	Pagina
Bestuursverslag	2
Jaarrekening 2019	39
Balans per 31 december 2019	40
Staat van baten en lasten over 2019	41
Kasstroomoverzicht over 2019	42
Algemene grondslagen voor de jaarrekening	43
Toelichting op de balans per 31 december 2019	45
Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	48
Gebeurtenissen na balansdatum	49
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2019	50
Overige gegevens	53
Controleverklaring	54

Bestuursverslag

1. Samenvatting

In 2019 heeft Kiemt wederom een belangrijke rol gespeeld bij het vergroten en versterken van het netwerk en daarmee actief bijgedragen aan het versnellen en aanjagen van de energie transitie en de circulaire economie in de regio. Naast het ondersteunen van startende ondernemers in Gelderland, heeft Kiemt door middel van verschillende projecten een bijdrage geleverd aan de transitieagenda's Energietransitie en Circulaire economie. In 2019 lag de focus op het versterken van het netwerk, dit heeft geleid tot het op- en voortzetten van samenwerkingen, clusters en consortium.

Kiemt is een verbinder en brengt kennis, ambitie en daadkracht samen. Vertellen is een belangrijk onderdeel van de missie van Kiemt, daarom is er in 2019 verder geïnvesteerd in de externe communicatie in de vorm van publicaties via onze website, nieuwsbrieven en externe artikelen. Evenementen zijn eveneens een krachtig middel om de missie tot stand te brengen. Samen met de Early Morning Toast events heeft Kiemt (met bijdrages uit het netwerk) 11 eigen events georganiseerd. Dit jaar vond The Future of Us voor de eerste keer plaats. Met ruim 420 deelnemers, was dit één van de meest omvangrijke events van 2019.

2. Bestuur en organisatie

1. Bestuur

Per 10 oktober 2019

Zijn de volgende bestuursleden afgetreden:

- Janneke Hoekstra van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- Guido Bakema van IF Technology
- Marlies Visser van Alliander

Zijn de volgende bestuursleden toegetreden:

- Christien Lokman van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- Sarike van Wette van Alliander

Tegelijkertijd is het bestuur bezig met eventuele veranderingen rondom de rol van het bestuur. Wanneer de governance is uitgewerkt zal er een extra vergadering belegd worden om dit voor te leggen aan de leden.

Samenstelling per 10 oktober 2019:

Naam	Datum aantreding	Datum verlenging	Extra taken	Nevenfuncties
Caroline Kamerbeek Vice-President Marketing & Communications DNV GL - Energy	1 januari 2016	1 januari 2019 Verlenging termijn als voorzitter tot 1 januari 2022	Renumeratie commissie Strategisch overleg	
Jaap Fluit General Manager at Bredenoord	1 september 2016	1 september 2019 Verlenging termijn tot 1 september 2022	Financiële commissie	Penningmeester Newtechpark Apeldoorn sinds maart 2020 Commissaris Schouwburg en Congrescentrum Orpheus NV – april 2016 Stichting Podiumactiviteiten – Lid Raad van Toezicht / Commissaris – april 2016 Event Power Groep – directeur – december 2014
Egbert Teunissen Sector director Ports and Hydraulics at Witteveen+Bos	25 april 2018	25 april 2021	Renumeratie commissie Strategisch overleg	Lid hoofdbestuur KIVI Koninklijk instituut van Ingenieurs, penningmeester 2020-heden Lid Raad van Commissarissen Rabobank Apeldoorn e.o. 2014-2018

<p>Sebastiaan Berendse</p> <p>Corporate Director Value Creation bij de Wageningen Universiteit & Research</p>	25 april 2018	25 april 2021	Financiële commissie	<p>Member advisory committee Innovation & Digitisation Witteveen+Bos Freelance – juni 2019</p> <p>Member of Investment Advisory Committee SHIFT Invest – juni 2017</p>
<p>Christien Lokman</p> <p>Program manager Sustainable Energy & Environment at Hogeschool van Arnhem en Nijmegen</p>	10 oktober 2019	10 oktober 2022	Back-up Strategisch overleg	
<p>Sarika van Wette</p> <p>Manager Strategie & Omgeving, Klant & Markt, Liander at Liander</p>	10 oktober 2019	10 oktober 2022	Strategisch overleg	Danceteacher Touchee Dance Company- januari 2006

2. Vergadering van Participanten

De Vergadering van Participanten heeft de bevoegdheid om de begroting en jaarrekening vast te stellen. Op 28 november 2019 heeft de vergadering plaatsgevonden. De aanwezige hebben, nadat ze een toelichting hebben ontvangen over het gevoerde beleid en op de cijfers, akkoord gegeven op de jaarrekening en het jaarverslag 2018. Directeur Luc Kikkert heeft daarna de plannen voor 2020 toegelicht, waarna de bijbehorende begroting ook goedgekeurd is. De vergadering werd afgesloten met een eindejaar netwerkbijeenkomst.

3. Organisatie

Het programmabureau heeft de afgelopen jaren een omslag gemaakt naar een evenwichtigere verhouding tussen eigen medewerkers en ingehuurde expertise. Naast meer kritische massa voor de organisatie kan hierdoor ook een betere dekking van de organisatiekosten uit de subsidies worden gerealiseerd. Omdat de korte financieringshorizon enigszins belemmerend werkt in het in dienst nemen van medewerkers wordt ook gebruik gemaakt van detacheringsovereenkomsten.

Het programmabureau bestond uit:

Directeur	(1,0 fte)
Programmamanager Circulaire Economie	(0,8 fte)
Programmamanager Energietransitie	(0,8 fte)
Projectmanager Innovatiestimulering	(0,6 fte)
Controller	(0,8 fte)
Event coördinator	(0,6 fte)
Communicatie coördinator	(0,8 fte)
Projectmedewerker	(0,6 fte)
Officemanagement en projectondersteuning	(0,8 fte)
Innovatiemakelaar Bio-circulair	(0,4 fte detachering)
Projectcoördinator	(0,3 fte detachering)
Projectcoördinator	(0,2 fte detachering)
Projectcoördinator	(0,2 fte detachering)
Projectcoördinator	(0,2 fte detachering)

Externe medewerkers:

Voor expert advieswerkzaamheden zijn externe medewerkers ingeschakeld

3. Participanten en subsidiënten

1. Participanten

Het netwerk van Kient bestond ultimo 2019 uit 71 (Hoofd)Participanten, 39 Deelnemers en 2 netwerkpartners. In vergelijking tot 2018 zijn er 11(Hoofd)Participanten aan het netwerk toegetreden. 11 Deelnemers hebben hun overeenkomst met Kient beëindigd.

2. Subsidiënten

Provincie Gelderland was in 2019 weer de belangrijkste subsidiënt van de stichting. Naast de organisatiesubsidie voor DAEB (Diensten van Algemeen Economisch Belang) is provincie Gelderland medefinancier in het EFRO-project "CIRCLES", en de Interreg projecten "Cleantech Energy Crossing", "Warmte in de Euregio, focus en moderniseren (WiEfm2.0) en EnerPRO".

Kient is sinds juni 2019 uitvoerder van het subsidieprogramma "H2-Drive" voor de gemeente Arnhem en de provincie.

Tevens is de overeenkomst met gemeente Arnhem over de invulling van de rol van clusterregisseur door Kient in "Hotspot Energy" verlengd.

4. Uitvoering

1. Projecten & activiteiten op Energietransitie en Circulaire Economie

CIRCLES

Het EFRO programma CIRCLES is gestart in 2016 en liep in 2019 ten einde. Dit programma had tot doel om (MKB-)bedrijven en maatschappelijke organisaties bewust te maken van de noodzaak en de transitie naar een circulaire economie. Op initiatief van Stichting Kiemt en VNO-NCW-Midden hebben 11 partners een cluster ontwikkeld voor de transitie naar de circulaire economie in Oost-Nederland: CIRCLES: het platform voor iedereen – ondernemers, initiatieven en overheden – in Oost-Nederland die wil bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie. Dit cluster is gebaseerd op sterk aanwezige sectoren zoals de maakindustrie, de biobased economy en de bouwsector. Binnen dit EFRO-programma zijn kennis, tools en methodes ontwikkeld om bedrijven en gemeenten een volgende stap binnen CE te laten zetten. Kiemt was penvoerder van het project en verzorgde samen met VNO-NCW Midden het programmamanagement. Naast de afrondende activiteiten voor het EFRO project, zijn de activiteiten in 2019 daarnaast ook gericht op de voortzetting van het platform na 2019. De reeds lopende activiteiten zoals challenges, ondersteuning businessmodellen, accelerator, ontwikkeling en implementatie tools, kennisdeling en ontwikkeling zijn blijven doorlopen.

Vanuit CIRCLES zijn in de projectperiode de volgende resultaten gehaald:

Behaalde resultaten 2016-2019:
797 bedrijven benaderd
114 matches gerealiseerd
71 doorverwijzingen
196 samenwerkingen opgezet
166 bijeenkomsten totaal, waarvan 69 met gericht op CO2 besparing (en realisatie daarvan) met in totaal 16.045 aantal deelnemers
94 bedrijven geholpen met de eerste stap en idee uitwerking.
59 nieuwe productontwikkelingen ondersteund
19 circulaire business cases ondersteund
11 ketens ontwikkeld waarbij 63 bedrijven betrokken waren
15 bedrijfsmodellen naar circulair getransformeerd
6 masterclasses circulair inkopen zijn gegeven en verschillende workshops op congressen.
Ontwikkeling benchmark circulair inkopen is gerealiseerd

In het projectplan was geen duidelijke omschrijving gegeven van de lange termijn effecten. Wel kunnen we zeggen dat het project CIRCLES als projecteffect heeft dat:

- Het CIRCLES Consortium voort blijft bestaan en een nieuw programma ontwikkeld op het gebied van circulaire economie. De bekostiging van het consortium wordt door de partners gedaan. Voor de verschillende projecten worden apart financiële middelen gezocht.
- De onderwijs/kennisinstellingen in Oost-Nederland afstemming bereikt hebben op het onderwijs dat aangeboden wordt binnen circulaire economie:
 - De ontwikkeling van de Master Circulaire Economie, op basis van de 6 Kapitalen en het OK model zal een boeiende impact hebben op hoe studenten een gezicht kunnen helpen geven aan circulaire bedrijfsvoering en met name het inzetten van Change Management binnen bedrijven om van lineaire bedrijfsvoering te maken naar circulaire business.
 - Gastlessen aan Masterstudenten FREM Saxion hebben deze studenten, die al werkzaam zijn in de praktijk, extra inzicht verschaft in circulaire economie.
 - Saxion heeft een fieldlab Circulaire Innovaties in de Maakindustrie (CIM) opgezet en geopend.
 - Er zijn nieuwe contacten gelegd om te kijken of er behoefte is aan een Praktoraat circulaire economie binnen ROC's in de CIRCLES regio. Aventus heeft een RIF aanvraag Circulaire Economie aangevraagd.
- Er gewerkt is aan een nieuw programma in de provincie Gelderland, gebaseerd op het CIRCLES project (zie Versnellingsimpuls circulaire economie Gelderland).
- In Overijssel wordt gewerkt aan een samenwerking tussen het CIRCLES consortium en de provincie Overijssel voor de onderwerpen inkopen, symbiose, wet- en regelgeving en het bereiken van het midden- en kleinbedrijf met een leergang circulair leiderschap.
- In Brabant het programma CIRCLES nu ook wordt opgezet. Dit wordt vooral getrokken door VNO-NCW.

- De regionale samenwerking op het gebied van circulaire economie versterkt is. In het vervolgconsortium komen naast de bestaande 11 partijen ook de regio's, provincie Overijssel en verschillende branche organisaties in het cluster.

Versnellingsimpuls Circulaire Economie Gelderland

Vanuit CIRCLES is samen met de provincie Gelderland een vervolgprogramma voor 2019-2020 gebouwd om versnelling in de circulaire economie bij het Midden- en kleinbedrijf te verkrijgen. Dit programma heet: Versnellingsimpuls CE Gelderland. In dit MKB CE-versnellingsprogramma laten we een groot aantal bedrijven en gemeenten kennis maken met circulaire economie en al reeds lopende trajecten versnellen. Binnen CIRCLES en bij Oost NL zijn hiervoor instrumenten ontwikkeld. Daarnaast gaan een aantal partijen gezamenlijk de problematiek rond wet- en regelgeving en vergunningen binnen de circulaire economie inventariseren en die kennis in de vorm van een ondernemersloket aanbieden. Daarnaast wordt een aantal doorbraakprojecten geïdentificeerd en op gang geholpen. Dit programma heeft helaas vertraging in de toekenning opgelopen waardoor het pas start in 2020.

Rabobank Circulair Economy Challenge Arnhem

In 2019 heeft de Rabobank Arnhem voor het eerst zijn challenges samen met Kiemt uitgevoerd. 14 bedrijven zijn aan de challenge begonnen. Een challenge om bedrijven verder te helpen met het zetten van stappen richting de circulaire economie. Kiemt heeft de organisatie van de dagen op zich genomen en na de Rabobank Circulair Economy Challenge zijn de verschillende deelnemers participant van Kiemt geworden. Zij hebben daar een traject gevolgd waarbij kennis gedeeld werd en in groepsverband de te nemen stappen besproken werden in een intervisiesetting. 11 bedrijven hebben het volledige traject gevolgd.

Oprichting en begeleiding van koploperprogramma's

Voor bedrijven die circulair willen ondernemen is het vaak noodzakelijk ook de toeleveranciers hierbij te betrekken. In het netwerk van Kiemt zijn verschillende bedrijven die graag nauwer met hun toeleveranciers willen samenwerken binnen de circulaire economie. Zij lopen daarbij tegen dezelfde problemen aan en willen die gezamenlijk oppakken. Het zes-waarden OK model wordt hierbij als uitgangspunt genomen. De werkzaamheden bestaan uit:

- het bij elkaar brengen van verschillende partijen rond een koploperonderneming waar kennis wordt gedeeld met betrekking tot circulair ondernemen
- het aanbieden van masterclasses/scholing
- het opstellen van een ontwikkeltraject met de HAN voor de toeleveranciers.

Om het OK model goed te begrijpen en er mee te kunnen werken is de programmamanager circulaire economie op training als gecertificeerd bedrijfsanalist geweest. Om hier een start mee te maken is het OK model bij verschillende grote bedrijven geïntroduceerd. Zij hebben er echter voor gekozen om niet met dit model aan de slag te gaan. Het model heeft een grote waarde maar vraagt veel tijd van de bedrijven om de analyse uit te laten voeren.

Cleantech Energy Crossing

Het Interreg project Cleantech Energy Crossing is gestart in 2017 en loopt t/m medio 2020. Doel van het Interreg project Cleantech Energy Crossing is de grensoverschrijdende samenwerking in de ontwikkeling van cleantech innovaties, gericht op de verduurzaming van de bebouwde omgeving en de lokale energie-infrastructuur. Als leadpartner van het project werkt Stichting Kiemt met een Duits-Nederlands consortium van meer dan 30 MKB'ers, kennisinstellingen en onderzoekinstellingen samen om productinnovaties aan te jagen op het gebied van batterijtechnologie en warmte- en koudetechniek.

De meerderheid van de partners hebben de productontwikkelingsactiviteiten dit jaar afgerond (een TRL level van 7/8 is bereikt; zie onderstaand overzicht). De projectpartners zijn inmiddels goed bekend met elkaars kennis en expertise, helpen elkaar bij het bereiken van gezamenlijke doelstellingen en delen hun netwerk met elkaar. Dit heeft er ook toe geleid dat projectpartners in 2019 de ambitie hebben uitgesproken en deels plannen hebben gemaakt om nieuwe interregionale samenwerkingen aan te gaan (o.a. in het kader van het INTERREG project EnerPRO en de subsidieregeling MMIP). Daarnaast liggen de reeds ontwikkelde producten in elkaars verlengde. Begin 2019 heeft Kiemt met meerdere productontwikkelaars in dit werkpakket voortgangsgesprekken gevoerd. Hierbij lag de nadruk op het verkennen van hun marktstrategie en het Technology Readiness Level. Sinds projectbegin zijn inmiddels 8 kleinschalige bijeenkomsten georganiseerd voor kennisdisseminatie en 10 kleinschalige bijeenkomsten voor input uit de markt.

Bedrijf	Product	Status	TRL	Toelichting
Solar Energy Booster	Booster panelen	Productontwikkeling afgerond	7/8	De technologie is technisch gereed.
Solartech International	Energiedak	Productontwikkeling afgerond	7/8	De technologie is technisch gereed.
Think [E] Energy	Wärme-und Kühlwand	Productontwikkeling afgerond	7/8	De technologie is technisch gereed.
Power Kombi Module	PVT-systeem met solar boiler	Productontwikkeling afgerond	7/8	De technologie is technisch gereed.
BEAUsolar	BIPVT-dak	Productontwikkeling afgerond	7/8	De technologie is technisch gereed.
Chatim	Q-Roof	Productontwikkeling afgerond	7/8	De technologie is technisch gereed.
Supro New Business	Supro koelsysteem	Productontwikkeling bijna afgerond	7	De technologie presteert naar behoren en de laatste productieproblemen zijn bijna opgelost

Saint Trofee	Active Wall	Productontwikkeling lopend	6	De werking van de technologie wordt in een relevante omgeving gedemonstreerd. De prestaties van het prototype zijn nog niet geoptimaliseerd voor de operationele omgeving. Met behulp van deze demonstratie wordt het technisch werkingsprincipe aangetoond.
VAPORA	Bio-pellets	Productontwikkeling bijna afgerond	7	De technologie presteert naar behoren en de laatste productieproblemen zijn opgelost.
Micro Turbine Technology	Micro-WKK systeem op biogas	Productontwikkeling lopend	6	De werking van de technologie wordt in een relevante omgeving gedemonstreerd. De prestaties van het prototype zijn nog niet geoptimaliseerd voor de operationele omgeving. Met behulp van deze demonstratie wordt het technisch werkingsprincipe aangetoond.

Ook is gekeken naar het valideren van businessmodellen voor collectieve opslag in smart grids. In dat kader ontwikkelen de twee batterijontwikkelaars Dr Ten en Elestor innovatieve opslagsystemen. Hiervoor werken zij nauw samen met andere projectpartners om de mijlpalen te bereiken. De uitontwikkeling van de batterijsystemen door de projectpartners loopt langzamer dan verwacht omdat grillige innovatieprocessen niet tot in detail kunnen worden gepland en voorspeld.

Hierdoor lopen ook de activiteiten die bijdragen aan het valideren van businessmodellen voor collectieve opslag in smart grids langzamer dan verwacht.

Desalniettemin zijn er mooie resultaten tot stand gekomen in 2019 en is er toegewerkt naar het behalen van de mijlpalen. Projectpartner Dr Ten heeft in samenwerking met andere projectpartners hard gewerkt aan de realisatie van de tweede proeflocatie (Aardehuizen; Olst). De vergunningsaanvraag is door omgevingsdienst goedgekeurd en begin 2020 kan het demo-batterijsysteem geplaatst worden zonder extra vergunningen. De specifieke voorbereidingen voor de installatie zijn in volle gang en de randapparatuur waar het systeem gestald zal worden is grotendeels gereed gemaakt in 2019.

De innovatieve flowbatterij van Elestor is op dit moment op een TRL 5 niveau. Dat betekent dat er reeds een "proof of concept" gevalideerd is in laboratorium-omgeving en in een volgende stap de technologie opgeschaald, getest, gevalideerd en gedemonstreerd wordt in een relevante omgeving (twee testlocaties in Duitsland). De doelstelling is dat er tot eind van het project (juni 2020) TRL niveau 6/7 wordt bereikt.

Tijdens het voortgangsgesprek met Elestor in 2019 is samen met Kiemt en de Euregio geconcludeerd dat het voor Elestor niet mogelijk is om in 2019 al een eerste testsysteem op te leveren, aangezien het bedrijf meer tijd nodig heeft om haar batterijsysteem door te ontwikkelen. In overleg met de projectpartners is besloten dat beide demonstratieprojecten van Elestor in 2020 worden opgezet.

WiEfm/Warmte in de Euregio focus en moderniseren

De werkzaamheden die in afgelopen vier jaar door Kiemt zijn uitgevoerd in het kader van het Interreg project WiEfm, hebben bijgedragen aan de energietransitie in Oost-Nederland. Zo zijn er in totaal 31 aanvragen gehonoreerd voor een warmtevoucher. Met deze voucher wordt een deel van de kosten vergoed voor het laten uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek voor duurzame restwarmte.

Op 26 februari 2019 heeft Kiemt in het kader van het Interreg project WiEfm een expertbijeenkomst georganiseerd op gebied van duurzame warmte ter afsluiting van het project. De bijeenkomst vond plaats bij de FH Munster (Dld) en telde ruim 100 deelnemers. Tijdens de afsluitende WiEfm expert meeting werd het WiEfm boek "Warmte in de EUREGIO - focuseren & moderniseren", een warmtevoucherboek uitgedeeld aan het WiEfm netwerk. Dit boek geeft een mooi overzicht van de in totaal 31 voucherprojecten die in een periode van 3 jaar financiële ondersteuning hebben gekregen vanuit het interregproject WiEfm. (http://www.WiEfm.eu/wp-content/uploads/2019/03/Brochure-WiEfm-NL_2019_digitaal.pdf).

In april heeft Kiemt een uitgebreide analyse opgeleverd van de toekomstige warmteontwikkeling in het projectgebied. Uit de analyse kwam naar voren dat er binnen de huidige ontwikkelingen op warmtegebied een verschuiving plaatsvindt binnen de WiEfm-regio. Het belang van de energietransitie en daarmee ook het belang van warmte is de afgelopen jaren groter geworden voor zowel burger, overheid als het bedrijfsleven. Financieel is het echter vaak nog lastig om een business case met warmte rond te krijgen. Op technologisch gebied zijn er de afgelopen jaren stappen gezet in de omgevingswarmte en wordt er meer vooruitgang verwacht op andere vlakken.

Een verwachte ontwikkeling bleek de verandering van klassieke naar toekomstige warmtenetten die open, dynamisch en flexibel zijn met verschillende warmtebronnen en een daarop aangepast ontwerp. Een aantal technologische ontwikkelingen spelen een rol bij deze ontwikkelingen. Trends die daarbij verwacht worden zijn warmtemarktplaatsen; een plaats waar warmte wordt uitgewisseld en warmte cascadering; waarin overtollige warmte op lagere temperatuur wordt doorgezet naar andere gebruikers.

Taskforce Energietransitie "WiEfm 2.0"

In april 2019 zijn de verkennende werkzaamheden voor 'WiEfm 2.0' gestart, een Interreg project dat opvolging geeft aan het project WiEfm. Het gaat hierbij om een voucher regeling voor warmtenetwerken met impact (op de vooravond van realisatie), inclusief een warmtenet taskforce dat ondersteuning biedt aan publiek private samenwerkingsvraagstukken. In april was er de kickoff-bijeenkomst van het project Taskforce Energietransitie. In mei, juli en september heeft Kiemt deelgenomen aan de werkgroep bijeenkomsten om de ambities te concretiseren.

EnerPRO

Het EnerPRO project is gericht op energiebesparende en CO2-arme technologische ontwikkelingen en legt de nadruk op technieken ten behoeve van zonne-energie en fotovoltaïsche elektriciteitssystemen, waterstof/brandstofcellen, opslagtechnologie, systeemintegratie en elektromobiliteit. De in het kader van EnerPRO ontwikkelde productinnovaties (doelstelling 17 concrete nieuwe producten eind 2021) zullen het aandeel duurzame energie in de energiemix van de grensregio verhogen en een belangrijke bijdrage leveren aan het bereiken van de klimaatdoelstellingen van Nederland en Nordrhein-Westfalen.

Kiemt is verantwoordelijk voor de regionale projectcoördinatie van EnerPRO. In 2019 zijn twee grote evenementen geweest waar de Kiemt regio coördinatoren EnerPRO onder de aandacht hebben weten te brengen. Deze evenementen waren Lets Connect Apeldoorn en Early Morning Toast event Waterstof in Gelderland. In totaal zijn er 200 bedrijven gesensibiliseerd via deze events, maar ook via CEC en het Cluster Waterstof.

Dit heeft geleid tot circa 13 oriëntatiegesprekken (eerste screening en aanvraagbegeleiding). In totaal zijn er in 2019 2 conceptontwikkelingen en 2 haalbaarheidsstudies gehonoreerd. Inmiddels zijn er 8 productontwikkelingen in de pijplijn om gestart te worden.

Hydrova: Validatie van brandstofcellen systemen voor toepassing binnen de duurzame energievoorziening

Het Hydrova-project is specifiek gericht op de brandstofcellen systemen, daar waar de waterstof wordt omgezet in bruikbare energie. Er wordt naar zowel mobiele als stationaire toepassingen gekeken, aangezien de principes voor deze systemen gelijk zijn maar de systeemeisen sterk verschillen. Doel van dit project is om het MKB praktijkvoorbeelden tot specifieke toepassingen te ontwikkelen en er zo aan bij te dragen dat de betrokken MKB'ers hun producten doelgericht en met minder onzekerheden kunnen ontwikkelen.

Er wordt vanuit een consortium van onder andere de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, 12 MKB's, Kient, de gemeente Arnhem en de Nederlandse Waterstof en Brandstofcellen Associatie gewerkt aan het testen van brandstofcellensystemen, het ontwikkelen van nieuwe systemen, het vaststellen van systeempowerformance onder verschillende operationele condities, het bepalen van de te verwachten levensduur, het vaststellen van economische haalbaarheid, en de te hanteren normen en standaarden.

Als consortium lid aan het 'HYDROVA' project, zorgt Kient voor de disseminatie (workshops, symposia en publicaties) van de onderzoeksresultaten naar de toepassing van brandstofcellensystemen binnen de duurzame energievoorziening (bijv. houtversnipperaars elektrificatie via waterstof brandstofcel of een energieonafhankelijk vakantiepark via zonne-energie opwekking met waterstofopslag).

In 2019 heeft Kient:

- de roadmap voor de HAN opgesteld om de HAN door te laten te ontwikkelen tot *het* nationaal instituut op toegepast onderzoek voor (MKB-) bedrijven op waterstofvraagstukken;
- kennis uit Hydrova naar het netwerk gedeeld;
- een workshop gefaciliteerd om de vervolgbehoefte van de betrokken partijen op te halen voor het vervolgtraject Enowatts, dat recentelijk is goed gekeurd. Als moderator heeft de opening van het nieuwe waterstoflab van het HAN op IPKW verzorgd.

Hotspot Energy Arnhem

Hotspot Energy Arnhem richt zich op een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en kansen voor werkgelegenheid (human capital) door Arnhem als de Energiestad van Nederland te profileren. Om de voortgang en samenhang van de verschillende projecten die hieraan bijdragen te borgen, is vanaf eind september 2018 tot begin februari 2019 door Kient centraal clustermanagement uitgevoerd, bestaande uit onder andere:

- het inventariseren van de status, voortgang en behoeften van een vijftigtal projecten;
- het opstellen van een overzicht (Excel) voor vastlegging gegevens inventarisatie;
- het analyseren van informatie uit de inventarisatie en vertalen naar benodigde acties;
- 'Hands on' versterking en versnelling van projecten;
- communiceren van persberichten/successen;
- faciliteren van bijeenkomsten.

De belangrijkste 'take away's' van het centraal clustermanagement waren:

- Een programmatische aanpak 'road map' van geprioriteerde activiteiten (op basis van impact en/of uniciteit voor Arnhem) die bijdragen aan het doel van Hotspot Energy Arnhem is nodig om focus aan te brengen en draagt daarmee bij aan de effectiviteit van het 'merk' Hotspot Energy Arnhem.
- Hotspot Energy Arnhem is zowel voor insiders als outsiders niet altijd onderscheidend van NEMIA. Een duidelijke koppeling met innovatie in combinatie met centrale communicatie vanuit een herkenbaar Hotspot Energy Arnhem beeldmerk kan bijdragen aan de herkenbaarheid en uitstraling van trajecten die hier aan bijdragen.
- Het belang van een hechte interne samenwerking vanuit de verschillende disciplines bij de gemeente (o.a. ruimtelijk, human capital, acquisitie bedrijven, strategische lobby): naast bila's is een regelmatig afdeling overschrijdend overleg (zoals door Inez Rensink is opgezet) hiervoor cruciaal zodat iedereen voldoende op de hoogte blijft.
- Bij consortiumvorming dient rekening te worden gehouden met concurrentie tussen partijen waardoor het vaststellen van ieders scope in relatie tot het gemeenschappelijk doel (bijv Arnhem en Omstreken als H2 technologie regio op de kaart bij P2P) een tijdsintensief proces is dat de nodige begeleiding vraagt.
- Om regionale innovaties ook lokaal in Arnhem te laten landen en implementeren is het van belang om een structurele inbedding van innovaties bij ruimtelijke ontwikkelingen te organiseren. Tot nu toe ging dit organisch en 'ad hoc'. Door een periodiek overleg te organiseren kunnen op regelmatige basis innovatiekansen en behoeften verkend worden.

Provincie Overijssel

Eind 2018 heeft Kiemt de opdracht gekregen van provincie Overijssel om het energie-innovatie landschap in Overijssel actualiseren en voor relevante partijen bijeenkomsten organiseren om vast te stellen wat er nodig is om dit energie innovatie landschap te versterken.

Op basis van diverse databronnen en gesprekken met relevante stakeholders in de Overijsselse energiemarkt hebben we een overzicht gemaakt van bedrijven in Overijssel die werken aan energie en innovaties. De lijst van circa 190 bedrijven is voorzien van een filter op thema's. Kiemt is betrokken geweest bij de organisatie van drie kleinschalige bijeenkomsten op gebied van energie-innovatie. De bijeenkomsten zijn georganiseerd samen met Kennispoort/ Energiefonds/Enexis (januari), met BEON (juli) en met Saxion / Oost NL (oktober) en hadden als doel om beter zicht te krijgen op de ondersteuningsbehoefte van ondernemers. Dit heeft geresulteerd in zes concrete leads voor ondersteuning door Oost NL.

2. Valorisatie

Gelderland Valoriseert!

Van de vóór 2019 verstrekte leningen uit het fonds Gelderland Valoriseert! is door Kiemt nog actief dossierbeheer gevoerd over 6 leningen. Twee ondernemers hebben in 2019 een beroep gedaan op de coulanceregeling. Eén daarvan heeft uitstel van aflossing gekregen en voor de andere ondernemer loopt de procedure voor kwijtschelding van het restant van de lening.

Voor 4 ondernemers loopt de aflossing van de lening conform afspraken en planning. In 2019 heeft provincie Gelderland 500K extra in het fonds gestort en is aan het bestuur een aanpassing van de regels voorgelegd, waarbij het onder andere mogelijk wordt leningen tot 250K te verstrekken. Het bestuur heeft hiermee eind 2019 ingestemd. Kiemt heeft eind 2019 3 nieuwe aanvragen in gang gezet, die begin 2020 (deels) zijn gehonoreerd.

ORION

ORION is de doorontwikkeling van Gelderland Valoriseert en vormt samen met (ook nieuwe) partners een consortium. Dit zijn Radboud Universiteit, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Hogeschool voor de Kunsten ArtEZ, Hogeschool Saxion, Hogeschool Van Hall Larenstein, Kiemt, Generation-E, CIVON (Centrum voor Innovatief Vakmanschap Oost-Nederland), Rabobank en Oost NL. Het nieuwe samenwerkingsverband ORION begeleidt vroege fase innovatieve ondernemers en bundelt de krachten en expertise van de kernpartners om de groei van deze ondernemers te versnellen, waarbij vragen op het gebied van Food en Health zullen worden doorgeleid. Ook bestaand MKB kan bij ORION terecht voor het netwerk (voor bijvoorbeeld business, kennis en innovatie), informatie over vindingen en het ontsluiten van expertise en faciliteiten in de regio.

ORION is december 2018 gestart voor een jaar en wordt door provincie Gelderland met 400K ondersteund; de partners brengen 400K in als cofinanciering.

Kiemt is lid van het kernteam ORION. Inmiddels is het scouten en screenen door de partners van ORION helder in kaart gebracht. Daarnaast is een Startup Academy onder leiding van Radboud Universiteit en Hogeschool van Arnhem en Nijmegen toegankelijk gemaakt voor alle partners. In aanvulling daarop is een kalender met de workshops van partners opgesteld; ook deze workshops zullen breder worden opengesteld.

De partner/netwerkbijeenkomsten hebben geleid tot een uitwisseling van startups, waarbij een aanzet is gegeven tot verwijzing van startups voor begeleiding door een andere partner dan waar de startup zich heeft gemeld.

ORION zal verder worden ontwikkeld als de softe infrastructuur voor het te vormen Startup Fonds Gelderland voor alle sectoren behalve Food (Startlife) en Health (Briskr).

Er is een projectplan met begroting opgesteld om de werkzaamheden in 2020 voort te zetten, welke door partners en provincie Gelderland is gehonoreerd. Kiemt is penvoerder voor het vervolg.

Stuurgroep rapportage 2019			
Activiteiten	Begroot	Gereal.	% begroot
Scouten	600	743	124%
Screenen	300	383	128%
1-1 begeleiding	80	167	209%
<i>hiervan overlap uit 2018</i>		98	
<i>begeleiding gestart in 2019</i>		69	

EMT Radar

Het project EMT Radar is opgezet om startende ondernemers te ondersteunen met een lening op aantrekkelijke voorwaarden op basis van een goed plan van aanpak om te komen 'van idee naar bv'. Het project werd uitgevoerd in nauwe samenwerking met de Rabobank, als de feitelijke verstrekker van de leningen, en de hogescholen HAN en Saxion als partner. Het project liep af op 31 december 2012 en zal gedurende een periode van 7 jaar worden gemonitord, dit is de tijd die voor de aflossing van de leningen gepland staat. Bij aflossing aan de Rabobank valt de borg van stichting Kiem vrij. Per 31 december 2019 is 718.626 euro – van het oorspronkelijk uitgezette lening bedrag van 1 miljoen euro - afgelost en staat Kiemt nog borg voor € 1.120 euro.

Op Kiemt rust de verplichting om de vrijvallende bedragen opnieuw als lening uit te zetten. In verband met het nieuw op te richten Startup Fonds Gelderland is hier voorlopig nog mee gewacht. De verwachting is dat dit nieuwe fonds in 2020 zijn beslag krijgt en dat Kiemt de resterende middelen hierin onder kan brengen.

Start Up Fonds Gelderland

Sinds een aantal jaar is men bezig om de valorisatie en vroege fase fondsen in Gelderland op elkaar af te stemmen en eventueel samen te voegen. Het Radar fonds maakt onderdeel uit van die discussie. KplusV en Rebelgroup hebben een onderzoek uitgevoerd om te kijken hoe de samenvoeging moet verlopen en welke structuur daarvoor van belang is. Kiemt heeft het afgelopen jaar actief bijgedragen om de fondsen samen te voegen tot één vroege fase fonds met een daarbij horende supportstructuur vanuit ORION, Startlife en Brisk. De eerste stappen tot samenwerking zijn genomen en men hoopt in 2020 het Start Up fonds Gelderland te kunnen oprichten.

3. Innovatiestimulering

Innovatiemotor

In 2019 heeft Kiemt wederom actief ingezet op het ondersteunen van startende en groeiende ondernemers in Gelderland, die bezig zijn nieuwe technologieën of diensten te ontwikkelen om de energietransitie of circulaire economie aan te jagen en te versterken. De ondersteuning werd geboden bij het ontwikkelen van sterke ambitieuze en goed onderbouwde strategieën en businessmodellen, het geven van handvatten om een businessplan te schrijven, het aantrekken van risicodragend kapitaal (zoals via fondsen, informals en subsidies), het verbinden van ondernemers aan potentiële partners en financiers en matchmaking met relevante stakeholders zoals kennisinstellingen, onderzoeksinstituten en overige zakelijke dienstverleners.

Hierbij wordt gebruik gemaakt van het scoutnetwerk van Kiemt (mensen in het veld die zicht hebben op nieuwe ontwikkelingen in de energie- en milieutechnologie en het Participantennetwerk).

Innovatie speelt een belangrijke rol in het succes van de energietransitie en circulaire economie, omdat innovatie nieuwe vormen van duurzaamheid mogelijk en of toepasbaar maakt. Veel innovatieve ondernemers in de energiesector starten de onderneming vanuit een technologische vinding. Door gebrek aan inzicht en expertise omtrent bedrijfsvoering en ondernemerschap maken startende ondernemers beperkte groeistappen als het gaat om omzetverhoging of uitbreiding van het team. Innovatiemotor is het programma dat ondernemers bijstaat een versnelling te maken van product naar de markt en bedrijven naar groei. Het is de kernactiviteit van Kiemt en deze levert een grote concrete bijdrage aan de te realiseren doelstellingen. De ondersteuning wordt geboden aan zowel individuele bedrijven (1-op-1 business development ondersteuningstraject) als aan bedrijven met behoefte aan structurele samenwerkingspartners (supported matches).

De doelstelling was om zorg te dragen voor 30 matches en 5 innovaties te ondersteunen. De resultaten van 2019 zijn:

Er zijn 36 innovaties gescout, 26 gescreend. Dit heeft ertoe geleid dat 13 innovaties worden ondersteund/begeleid. Daarnaast zijn er 58 matches

Zie de bijlage 1 voor een overzicht van ondernemers die ondersteuning van externe experts hebben ontvangen via een Innovatiemotortraject van Stichting Kiemt.

Jan Terlouw Innovatie prijs

In 2019 is voor de negende keer de Jan Terlouw Innovatieprijs uitgereikt tijdens het Kiemt jaarcongres.

De Jan Terlouw Innovatieprijs richt zich op tastbare innovaties op het terrein van Energie- en Milieutechnologie, Biobased Economy of Circulaire Economie in Oost-Nederland. De (huidige en potentiële) economische waarde die de innovatie vertegenwoordigt staat centraal. De winnaars van de Jan Terlouw Innovatieprijs 2019 zijn ClimateBooster en ambitieprijs voor CaffeInk.

De prijs richt zich op bewezen excellentie, als erkenning voor ondernemers die succesvol zijn in het ontwikkelen van innovaties.

Alle nominaties worden beoordeeld aan de hand van een aantal criteria, waaronder innovatie, duurzaamheid, de (huidige en potentiële) economische waarde en de kwaliteiten van de onderneming in het innovatietraject. Bij de ambitieprijs wordt tevens gekeken naar het stappenplan tot marktintroductie van de innovatie.

Om voor de Jan Terlouw Innovatieprijs 2019 in aanmerking te komen, dien je aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- de innovaties moeten tussen 2017 en 2019 op de markt zijn geïntroduceerd
- het gaat om een innovatie op het terrein van Energie- en Milieutechnologie, Biobased Economy of Circulaire Economie
- de onderneming moet in de regio Oost-Nederland gevestigd zijn en de ontwikkeling van de innovatie moet daar ook (deels) plaatsvinden
- de innovatie mag niet eerder genomineerd zijn voor deze prijs.

Een externe vakjury, voorgezeten door de heer Jan Terlouw, heeft de genomineerden beoordeeld. Naast Jan Terlouw bestond de jury van dit jaar uit:

1. Yasemin Cegerek (wethouder van gemeente Heerde)
2. Leendert Tamboer (Manager Development bij Twence)
3. Christien Lokman (programmamanager Sustainable Energy & Environment bij de HAN)
4. Raphaël van der Velde, teamleider Energie Witteveen+Bos.

Uit de 19 unieke nominaties heeft Kiemt zes genomineerden geselecteerd voor twee categorieën, de hoofdprijs en ambitieprijs.

Voor de Jan Terlouw Innovatieprijs 2019 waren de genomineerden:

- ClimateBooster
- Save Plastics
- Be-o-Bottle

Voor de ambitieprijs 2019 waren dit:

- CaffeInk
- Saint Trofee
- Wattage

Tijdens het Kiemt Congres is de Jan Terlouw Innovatieprijs 2019 uitgereikt aan ClimateBooster. ClimateBooster producten zijn fluisterstille add-on radiatorventilatoren, die zorgen voor het verhogen van de convectie van zowel radiatoren als convectoren. Hierdoor kan tot wel 80% meer warmteafgifte uit radiatoren of convectoren worden onttrokken.

De ondernemers hebben daarvoor een cheque van 10.000 euro ontvangen. Jan Terlouw heeft de prijs met trots en overtuiging overhandigd. Meer informatie:

https://www.youtube.com/watch?v=Q_FEvXItKro

De ambitieprijs van 5.000 euro is uitgereikt aan CaffeInk. CaffeInk produceert milieuvriendelijke kleurstoffen uit koffiedik. Naast het prijzengeld wint CaffeInk vijf dagen advies & ondersteuning door Kiemt. Meer informatie:

<https://www.kiemt.nl/netwerk/caffeink/>

Een juryrapport is niet openbaar gemaakt, maar er is door de juryleden bij de uitreiking een mondelinge toelichting gegeven.

Circulair Klimaat Neutraal

Kennis- en innovatieontwikkeling biobased economy. De WUR (Wageningen University & Research) bouwt aan een nieuw R&D programma Circulair Klimaat Neutraal met een budget van ca. € 9 mln/jaar. Binnen Kiemt zijn een groot aantal partners actief op dit gebied. Samen met de WUR zijn de eerste stappen gezet om bedrijven uit het netwerk aan dit programma te verbinden. Voor Biobased loopt dit samen met de activiteiten van de GEA tafel Biomassa en de programma's bij Hauts de France.

4. Samenwerking

Gelders Energie Akkoord

Kient draagt bij aan de GEA Innovatietafel. De werkzaamheden dragen bij aan de Energietransitie door energietechnologie innovaties te koppelen aan het GEA. Doelstelling is om het GEA te verbinden met verduurzamingsinnovaties uit het Kient bedrijsvennetwerk, zodat Gelderse innovaties worden opgeschaald en uitgerold in de regio. Hierdoor wordt de zichtbaarheid van netwerkpartners die betrokken zijn bij innovatieve sleutel technologieën vergroot. Tevens, ontstaat er een sterke verbinding tussen het Kient netwerk, provincie Gelderland en het GEA.

Doordat Kient als cross-over innovatietafel betrokken is (geweest) bij het ontwerp van de uitvoeringsprogramma's voor met name de coalities van "bedrijfsterreinen en industrieën", "duurzame opwek", "landbouw en grondgebruik" zorgen we voor inbedding van het Kient netwerk met de provincie Gelderland en het GEA. Ook draagt het H2 Cluster hieraan bij doordat (nieuwe) partijen zich kunnen profileren in de context van de provincie Gelderland.

- Kient is actief betrokken geweest aan diverse tafels van het Gelders Energie Akkoord (GEA). Deelname is gericht op het faciliteren van informatie-uitwisseling tussen Kient-participanten en de verschillende GEA-tafels, evenals het aanjagen van innovaties en investeringen die leiden tot het bereiken van de GEA-doelstellingen. Vanuit Kient wordt deelgenomen aan de tafels: 'Businessondersteuning', 'Biomassa' (als voorzitter) en "Energiesysteemintegratie". Daarnaast is het Kient netwerk de Innovatietafel voor het GEA. Dit betekent dat Kient actief gaat scouten en screenen op praktisch inpasbare energie technologieën voor verduurzamingsvraagstukken uit de gebouwde omgeving, bedrijventerreinen en decentrale opwekking. Dit stimuleert dat Gelderse innovaties worden opgeschaald en uitgerold in de regio.

De tafel Energiesysteemintegratie heeft daarbij:

- Het modelleren als system integratie middel onder de aandacht gebracht bij de RES processen, hierdoor is een centrale aanbesteding voor ETM naar voren gekomen.
 - Een methodiek ontwikkeld om openbare informatie ten aanzien van opwek, warmte behoefte nabijheid van onderstation inzichtelijk te maken als systeem integratie kansen kaart.
- De tafel Biomassa/Business ondersteuning heeft daarbij een aantal ondersteunende projecten tot uitvoering gebracht:
 1. Totaal verwaarding vezelrijke biomassa (KCPK)
 2. Advisering gemeenten rol biomassa in warmteplannen (BEON/Probos/BTG)
 3. Kansen op mestvergisting en verwaarding (CCS/Stichting Biomassa)
 4. COP Benutting Regionale biomassa Noord Veluwe (Simon Miske)

Op 13 juni heeft de tafel een bijeenkomst georganiseerd over de Hoogwaardige inzet van Biomassa. Daar kwamen rond de 60 bezoekers.

Tevens is in samenwerking met de tafel Biomassa de Biomassa Wegwijzer ontwikkeld: Provincie Gelderland heeft het initiatief genomen om een website te laten opstellen voor gemeenten met een overzicht van de mogelijkheden voor inzet van duurzame biomassa voor bio-energie en biobased toepassingen. Het borduurt voort op een opdracht die CCS heeft uitgevoerd voor de RVO: Wegwijzer Bio-Energie. Inmiddels ook aangesloten zijn: Klimaatmonitor (RWS), Platform Bio-Energie (die wil verbreden naar biobased), Kiemt, Staatsbosbeheer, en VNG en IPO op afstand. De Wegwijzer Biomassa is in 2019 volledig ontwikkeld en wordt in 2020 gelanceerd.

Helaas is bij de nieuwe structuur de tafel Biomassa komen te vervallen. De kerngroep Biomassa blijft echter overleggen en afstemmen om te zorgen dat in Gelderland de activiteiten blijven doorgaan.

- Kiemt heeft als innovatietafel verschillende praktisch inpasbare energie technologieën voor verduurzamingsvraagstukken in beeld gebracht. Echter, door de herijking van het GEA hebben deze geen concrete inbedding gevonden in GEA vraagstukken of specifieke projectlocaties. Wel zijn verschillende doorbraak technologieën (o.a. waterstof, smart grids, en hydraulische opwek) ingebracht bij het proces om eind 2019 de uitvoeringsprogramma's voor de herijking van het GEA te ontwikkelen.

Verduurzaming bedrijven(terreinen)

Om de verduurzaming van bedrijventerreinen te versnellen heeft Kiemt diverse gemeenten gefaciliteerd bij het stroomlijnen van duurzaamheidsvraagstukken en het beantwoorden van deze vragen via ons netwerk.

Dit informatieproces voor verduurzamingsvraagstukken van bedrijven heeft in 2019 geleid tot de volgende activiteiten en resultaten:

- 48 (van de 51) gemeenten in Gelderland zijn via mail (en deels telefonisch) benaderd in de periode oktober t/m december 2019.
- Met vier gemeenten (Beuningen, Druten/Wijchen, Winterswijk en Nunspeet heeft een uitgebreid kennismakingsgesprek plaatsgevonden waarbij onder andere de optie voor deelname aan een gemeentecollege. Alle vier gemeenten hebben interesse getoond om lid te worden bij Kiemt. Ze zijn met name op zoek zijn naar ondersteuning bij het verduurzamen van bedrijven/ bedrijfsterreinen. Ze hebben beperkt zicht op de concrete verduurzamingsvraagstukken van bedrijven en worstelen met de complexiteit.
- Alle Achterhoekse gemeenten werken tegenwoordig samen met het initiatief "Achterhoek Onderneemt Duurzaam" (AOD) en sturen bedrijven met verduurzamingsvraagstukken direct door naar dit initiatief. Drie Achterhoekse gemeenten (Oude-IJssel streek, Bronckhorst en Berkelland) hebben echter ook aangegeven dat er specifieke vraagstukken liggen die niet door AOD opgelost kunnen worden omdat de vragen te complex zijn en een maatwerk aanpak vragen. Ze zijn geïnteresseerd in hoeverre het aanbod van Kiemt en AOD op elkaar aansluit en of er eventueel synergiën zijn voor samenwerking.

Icoongroep Circulaire Economie

Als voorzitter van de Icoongroep Circulaire Economie en deelnemer in de Icoongroep Slimme Duurzaamheid droeg Kiemt bij aan een regionaal samenwerkingsverband in de Stadsregio Arnhem Nijmegen, dat werkt aan circulaire economie, energietransitie en slimme mobiliteit. Kiemt nam deel aan de overleggen van het samenwerkingsverband en droeg zorg voor de matching van participanten aan initiatieven. Midden 2019 heeft de Economic Board besloten deze structuur te wijzigen. In 2019 was nog niet helder hoe die werd. Kiemt blijft echter nauw betrokken bij de Regio Arnhem Nijmegen.

EnergieNext

Het platform EnergieNext is opgericht tijdens het Gelderland Valoriseert programma. EnergieNext is hét online kennisplatform, gericht op de Energie en Milieu Technologie (EMT) sector in Oost-Nederland. Het verbindt energieprofessionals (in opleiding), onderzoekers, studenten (van MBO tot universiteit) aan de innovaties en ontwikkelingen in het domein van de duurzame energie. EnergieNext wil een impuls geven aan de energietransitie op regionale schaal (Oost-Nederland) via versnelling en verbinding van innovatie/valorisatie activiteiten. Het kennisplatform zet relevante initiatieven en ontwikkelingen in de spotlight en stimuleert interactie tussen relevante partijen.

Besloten is om EnergieNext over te zetten naar de Futureproof Community (<https://futureproof.community/>). Dit is een community van MvO met daaraan verbonden vele bedrijven en personen. Binnen deze community kan men een eigen Cirkel maken die specifiek ingericht wordt als vervolg op EnergieNext en waar men apart kan inloggen. Deze cirkel wordt direct aan de totale community gelinkt, waardoor EnergieNext een groot bereik heeft. Kiemt neemt het communitymanagement over. Het uitgangspunt is om de cirkel voor langere tijd in de lucht te houden. Na een jaar vindt evaluatie plaats om te kijken of voortzetting van de cirkel zinvol is en of er aanpassingen nodig zijn. Kiemt heeft de site aangemaakt en wordt nu gevuld.

Cluster Waterstof

In een toekomstig duurzaam energiesysteem zal waterstof naar verwachting een belangrijke rol spelen. Waterstof kan een toepassing zijn in mobiliteit, maar ook als energiedrager functioneren. Daarmee kan dynamiek van duurzame energieproductie worden afgestemd op de energieconsumptie. Het cluster richt zich als bedrijfs- en kenniscluster zowel op waterstof- en brandstofceltechnologie als de toepassing daarvan voor de eindgebruiker

Doelstelling is om een relevant cluster te vormen om waterstoftechnologie door te ontwikkelen tot implementatie in het energiesysteem en de economische positie van de betrokken kennis- en technologiebedrijven uit de regio Gelderland/Overijssel versterken. Als oprichter en voorzitter van het Waterstof Cluster heeft Kiemt een zestal bijeenkomsten georganiseerd om de verschillende spelers op het gebied van Waterstof bij elkaar te brengen, waarin telkens 5 tot 6 partijen hun kennis en initiatieven hebben gedeeld. Dit heeft geleid tot een groei van 6 actieve leden halverwege 2018 naar circa 30 actieve leden eind 2019.

De LOI voor een P2P demoplant is getekend door 10 consortium partners (MTSA, NEDSTACK, HYET, HYGear, VEOLIA, KIEMT, ALLIANDER, IPKW, DEKRA en HAN). Inmiddels is er ook een promotiefilm gemaakt van de realisatie van een multi megawatt power2gas2power waterstof installatie in de regio. Om zodoende bij te dragen aan de uitstraling van Gelderland als waterstofregio. Tevens zijn er tijdens gesprekken in Den Haag de ontwikkelingen in de regio rondom waterstof onder de aandacht gebracht, waarbij dit cluster als voorbeeld is geprofileerd.

Cluster Bio-LNG

De internationale transportsector werkt aan het vergroenen van de brandstoffen. In dit kader zoekt Provincie Gelderland geschikte locaties voor de productie en distributie van Bio-LNG voor het zware transport. Bio-LNG wordt gezien als een tijdelijke transportbrandstof en de verwachting is dat waterstof het op termijn zal overnemen. Bio-LNG is gecompriemd methaan, dat vrijkomt bij de vergisting van GFT, mest en zuiveringslib.

Volgens een rekenmodel van CE Delft is er voldoende potentie in de provincie Gelderland om grondstof in te zetten voor de productie van bio-LNG. De provincie heeft Kiemt in 2018 benaderd met de vraag of dat in voldoende volumes contracteerbaar is voor deze nieuwe toepassing, en met welke ketenpartijen dat kan worden gerealiseerd. Uit de activiteiten van Kiemt is gebleken dat er wel biogas volume beschikbaar is, maar dat er door de keuze van het kabinet om de teruggaverregeling (12,5 cent per kg) van accijns op LNG niet langer in 2019 voort te zetten, een gunstige businesscase voor BioLNG ontbreekt. Hierdoor was er onvoldoende momentum om ketenpartijen te organiseren.

Dutch Circular Textile Valley hub

Doelstelling is een gedragen regionale visie, focus en plan voor de realisatie van een Circular Design Hub Arnhem GIST als vitaal onderdeel van Dutch Circular Textile Valley. Wageningen University & Research (WUR) organiseert hiervoor een aantal groepsgesprekken om inhoud en gezamenlijk draagvlak te verkrijgen. Doelgroep zijn partijen uit de regio Gelderland die interesse en belang hebben bij een circulair design hub en daar ook middelen voor ter beschikking willen stellen (stakeholders). Dit hoeven niet alleen overheden te zijn. Gelet op het thema zijn naast private partijen- WUR, gemeente Arnhem, Modint, provincie Gelderland, ArtEZ, Economic Board Arnhem-Nijmegen en State of Fashion relevante partijen om te betrekken. Ten behoeve van de Arnhemse hub worden vanuit de provincie nu parallel 2 activiteiten in gang gezet. Kiemt levert hier een bijdrage aan:

- Kwalitatieve analyse van de markt van textiel en tapijt in Gelderland, met kansen en belemmeringen om circulaire bedrijfstak te worden (trekker Modint).

Na het opstellen van de visie en de missie zijn de eerste activiteiten gepland. Door ziekte van de programmamanager zijn hier wat vertragingen opgelopen. Vanuit ArtEZ is een onderzoekslijn ontwikkeld en aangevraagd voor Europese subsidie. In 2020 hopen we dat die gehonoreerd wordt. Daarnaast is met de landelijke DGTV afstemming gezocht over samenwerking.

Biobased

Bijeenkomst Valorisatie Stikstof uit afvalwater

Communaal afvalwater bevat veel stikstof, Dat element komt bij zuiveringsprocessen grotendeel weer vrijkomt. In het najaar 2018/voorjaar 2019 is met participant Waterschap Rijn & IJssel verkend of er belangstelling is om een bijeenkomst te organiseren rond terugwinning van stikstof in een vorm met landbouwkundige waarde. Op dat moment had stikstofemissies uit afvalwaterzuivering een lage prioriteit, waardoor de bijeenkomst niet is georganiseerd. Inmiddels is de maatschappelijke aandacht rond stikstof sterk verhoogd, als gevolg van het oordeel van de Raad van State dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet meer gebruikt mag worden voor vergunningverlening. Ook om die reden staat het op de agenda van Kient als een Early Moring Toast event begin 2020.

Regiegroep Kunstmestvrije Regio Achterhoek

Kient is al enkele jaren betrokken bij de ontwikkeling van de Groene Mineralen Centrale (Beltrum), waar dierlijke mest wordt omgezet in biogas en substituten voor kunstmest. Verschillende Kient participanten werken daarin samen aan de ontwikkeling van een 100% circulaire mestfabriek. Om de marktwaarde van die substituten in het veld te meten is de PPS Kunstmest Vrije regio Achterhoek opgezet. Kient stuurt daarin mee via de regiegroep KVA.

Valorisatie Kaumera slib

In het najaar 2019 heeft Kient participant Waterschap Rijn & IJssel in Zutphen een fabriek opgestart voor raffinage van Kaumera. Dit is een grondstof, dat vrijkomt bij afvalwaterzuivering met Nereda technologie. Bij dit productieproces blijft slib achter dat tegen hoge kosten wordt gedroogd en verbrand. Op verzoek van het waterschap is nagegaan of dit slib al dan niet na bewerking is af te zetten in de landbouw, met minder CO2 en tegen lagere kosten. Daarvoor is een contact georganiseerd met experts van Wageningen University & Research. Op grond van de samenstelling is dat volgens de experts een realistische route, mits het Kaumera slib geen afvalstatus heeft.

5. Internationalisering

Regio Hauts de France

De regio Hauts de France, provincie Gelderland, Universiteiten Lille en Wageningen en Kient hebben in 2019 mogelijkheden voor samenwerking verkend op het gebied van Circulaire economie en Klimaat. Daartoe zijn drie bijeenkomsten georganiseerd voor het identificeren van gezamenlijke projecten, rond lignine, circulair textiel en klimaat(adaptatie).

Lignine, vormt samen met cellulose en hemi-cellulose de basisgrondstoffen in hout. Lignine is in veel productieprocessen een afvalstroom. De wetenschap werkt aan technologie voor nieuwe markttoepassingen voor lignine. Dat is door expert Richard Gosselink van WUR gepresenteerd tijdens het congres The Future of Us 2019, waar bedrijven hun belangstelling uitten. Eind oktober is een vervolgbijeenkomst georganiseerd met wetenschappers uit Hauts

de France en is een werkbezoek georganiseerd naar Kiemt participanten Schut Papier in Renkum, het IPKW in Arnhem en KCPK. Drie innovatie-initiatieven zijn geïdentificeerd voor een mogelijk vervolg, met toepassingen van lignine in de asfalt- en papierindustrie en in de chemie. Op dit moment worden regionale en Europese fondsen gescand om de samenwerking tussen Gelderse bedrijven en wetenschappers in deze ontwikkelingen financieel te steunen.

Circulair textiel vormt één van de verbindingpunten met Hauts de France. Binnen textiel hebben zij mooie onderzoeksinstituten en in samenwerking de WUR en ArtEZ zou tot een meerwaarde kunnen leiden. Begin november is er een bijeenkomst geweest waar uitwisseling tussen de verschillende organisaties heeft plaatsgevonden. Een aantal innovatie-initiatieven zijn geïdentificeerd voor een mogelijk vervolg, met toepassingen van recyclebaarheid van textiel en nieuwe materialen. Op dit moment worden regionale en Europese fondsen gescand om de samenwerking tussen Gelderse bedrijven en wetenschappers in deze ontwikkelingen financieel te steunen.

Klimaat(adaptatie) komt steeds prominenter op agenda's van bedrijven, overheden en wetenschap. Eind november is een bijeenkomst georganiseerd met de universiteiten Lille en Wageningen en Kiemt, om te identificeren of er mogelijkheden liggen voor samenwerking. De universiteit Lille presenteerde vroege fase (fundamenteel) onderzoek naar de effecten van klimaatverandering op de luchtkwaliteit en gezondheid. Wageningen universiteit presenteerde een breed pallet aan fundamenteel en toegepast klimaatonderzoek in relatie tot landbouw en landgebruik.

CircE

Deelname in de stakeholdersgroep van het programma Circe. Een Europees programma om de belemmeringen vanuit de wet- en regelgeving en vergunning voor de circulaire economie te inventariseren en oplossingen voor te stellen. In 2019 heeft de provincie samen met haar stakeholders een actieplan voor Circe ontwikkeld met daarbij aandacht voor drie gebieden: Bouw, Biobased Economy en Textiel. Kiemt helpt de provincie dit actieplan uit te voeren met als start de Textiel: Circular Design Hub GIST.

Vanguard Initiative

Deelname aan het 'Vanguard Initiative', een samenwerkingsverband van ruim 30 regio's in Europa. Doel 2019 was 5 bedrijven uit ons netwerk te verbinden aan Vanguard Initiative; In 2019 is onderzoek gedaan of eventueel BIO Ing toegevoegd kan worden als project aan Vanguard. Gezien de traagheid van het proces en de kleine schaalhoeveelheid heeft men daar niet voor gekozen. Daarna is Vanguard op een laag pitje komen te staan en zijn er geen activiteiten meer ondernomen.

5. Communicatie en evenementen

1. Communicatie

Vertellen is een belangrijk onderdeel van Kiemt, daarom is er in 2019 verder geïnvesteerd in publicaties via onze website, nieuwsbrieven en af en toe een artikel in externe media. In 2019 is er een studie gestart naar het verbeteren van het bereik van onze website, LinkedIn en twitterpagina's. Deze wordt in 2020 afgerond.

2. Evenementen

Vinden, verbinden, vertellen en versnellen

Kiemt heeft wederom een belangrijke rol gespeeld bij het vergroten en versterken van het netwerk en daarmee actief bijgedragen aan het versnellen en aanjagen van de energie transitie en de circulaire economie in de regio.

Kiemt is een verbinder en brengt kennis, ambitie en daadkracht samen. De missie van Kiemt is om te vinden, te verbinden, te vertellen en te versnellen. Evenementen zijn hiervoor een krachtig middel om de missie tot stand te brengen. Met evenementen kan Kiemt haar netwerk inspireren, een podium bieden om te vertellen over elkaars successen en uitdagingen op te zoeken, contacten te leggen binnen het bestaande netwerk en nieuwe relaties te betrekken.

Het Kiemt netwerk heeft een actieve rol bij de organisatie van het evenement en tijdens het evenement. Zo maken zij vaak deel uit van het evenement door te voorzien in relevante inhoud, bijvoorbeeld als spreker of medeorganisator.

Kiemt heeft een aantal vaste event-formats, die op jaarbasis terugkomen en zoekt de verbinding op met haar netwerk in samenwerkende evenementen. De onderwerpen voor de Kiemt events worden zorgvuldig gekozen vanuit de thema's energietransitie en circulaire economie. De finetuning van het onderwerp komt tot stand vanuit een wens binnen een project, zoals CIRCLES of Clean Tech Energy Crossing of vanuit een vraag van het netwerk. Kiemt evenementen of samenwerkende events belichten altijd een actueel onderwerp of interessante technologie.

Early Morning Toast

In 2019 heeft Kiemt 3 Early Morning Toast events georganiseerd. Deze soort bijeenkomsten zijn gericht op kennisoverdracht en netwerkvorming. De Early Morning Toast start om 07.30u in de ochtend met een ontbijt, gevolgd door een plenair programma. In 2019 zijn de volgende Early Morning Toast events georganiseerd: .

- 15.01.2019: EMT over hergebruik van vezels (83 bezoekers) met Michiel Scheffer, Arie Hooimeijer Kenniscentrum Papier en Karton, Kim Poldner van Wageningen University & Research, Coert Petri van Waterschap Rijn & IJssel en Anouk Dantuma van Schut Papier
- 12.03.2019: EMT over waterstof in Gelderland (121 bezoekers) – met - Kevin Rijke van IPKW , Wouter Dalhuijsen van HAN , Sander Markus van Qirion , Ruud Brunst van Remeha

en Theo Bosma van DNV GL . Zeer goed bezocht event. Deelnemers kwamen voor inhoud en netwerken. Stop op aanmeldingen vanwege ruimtegebrek. Tevens is er een bemande tafel aanwezig van EnerPRO.

- 11.06.2019 (87 bezoekers): Energieopslag, de onmisbare schakel in de energietransitie. Centraal deze bijeenkomst is project Clean Tech Energy Crossing– met Wiebrand Kout, Elestor, Roel Bleumer, Volta Energy, Harry Crijns, Crijns Energy Controlling en Casper Scheltinga, Time Shift Energy Storage Tevens is er een bemande tafel aanwezig van EnerPRO.

Kient events

Samen met de Early Morning Toast events heeft Kient (met bijdrages uit het netwerk) 11 eigen events georganiseerd.

The Future of Us op 17 mei 2019 en het Kient Congres op 30 september 2019 zijn de meest omvangrijke events geweest en worden hieronder verder toegelicht.

The Future of Us

Op 17 mei 2019 vond The Future of Us voor de eerste keer plaats. Thema van dit festival is duurzaamheid en innovatie. Initiatiefnemers Kient en IPKW hebben samen met de WUR, HAN, Alliander, Dekra, Waterschap Vallei en Veluwe en United Economy dit event binnen 6 weken georganiseerd.

Deze eerste versie bestond uit een plenair programma gevolgd door verdiepingssessies op een ander podium en een inspiratieplein met allerlei tastbare innovaties waar er ruim gelegenheid was om te netwerken. Hoofdthema's waren biomassa, human capital, waterstof en circulair geld. In totaal zijn er ruim 420 bezoekers geweest.

Het Kient Congres

Op 30 september 2019 was het Kient Congres met als thema Circulaire Economie "Samen maken we de draai". Er waren 270 bezoekers. Het programma was in festivalsetting. De deelnemers hadden daarmee de keuze dat bij te wonen waar hun interesse naar uitging. Zo was op het hoofdpodium onder andere de aftrap, Rentmeester 2050 en het Lagerhuis, in het circulair café een greep van circulaire innovaties, in de oranjerie kon je mooie verhalen horen en in de Raadkamer aan de hand van een case de verdieping in. Ook was er ruimte voor netwerken tussen aanbod van circulaire proeverijen. De ondertekening van de intentieverklaring van CIRCLES was tevens onderdeel en de Jan Terlouw Innovatieprijs uitreiking als afsluiter de kers op de taart.

Tijdens het congres is de Jan Terlouw Innovatieprijs uitgereikt . De prijs heeft als doel innovaties en nieuwe bedrijvigheid op het gebied van energietransitie en circulaire economie in Oost-Nederland te stimuleren. De prijs geeft de winnaar tevens een extra stimulans doordat de innovatie in de spotlights wordt gezet.

Voor de Jan Terlouw Innovatieprijs 2019 waren de genomineerden:

- ClimateBooster
- Save Plastics
- Be-o-Bottle

Voor de ambitieprijs 2019 waren dit:

- CaffeInk
- Saint Trofee
- Wattage

Tijdens het Kiemt Congres is de Jan Terlouw Innovatieprijs uitgereikt aan ClimateBooster en de Ambitieprijs aan CaffeInk.

Partner-events

In 2019 heeft Kiemt samen met netwerkpartners 11 events georganiseerd. Hieronder een korte toelichting:

Datum	Event
17.01.2019	Rode Loper event: Kiemt i.s.m met VNO-NCW, Stedendriehoek, Cleantech Regio, provincie Overijssel, Centraal Beheer, MKB Deventer, provincie Gelderland, Cleantech Center en Apeldoorns Business. Zo veel belangstelling dat na 400 aanmeldingen de inschrijving is gesloten dit ook i.v.m. veiligheidsbeleid van gastbedrijf Achmea. Bezoekers bestuurders en ondernemers uit stedendriehoek
24.01.2019	Netwerk-nieuwjaarsborrel Hotspot Energy Arnhem. Korte aaneengesloten pitches onder begeleiding van kwartiermaker Jochem Garthoff van de hotspots in Arnhem gevolgd door een informele netwerkborrel onder de partners bij de Kookplaats in Arnhem. In totaal zijn er 35 bezoekers geweest
26.02.2019	WiEfm- 4de Expert Workshop: Warmte in de EUREGIO, thema Industriële Abwärme – Erfahrungen aus Dänemark“ Studienreise der EnergieAgentur.NRW International – 150 deelnemers
14.03.2019	Kiemt i.s.m. Oost NL / Go4Export. Belgische, Nederlandse, Duitse en regionale bedrijven en onderwijsinstellingen ontmoeten elkaar op het gebied van circulaire economie om netwerk te vergroten. In totaal 40 deelnemers
23.04.2019	Kick-off Rabobank Circulair Economy Challenge bij Restaurant de Waard op IPKW. Reeks van events / bijeenkomsten: 24 deelnemers die een stap willen zetten om hun instelling / bedrijf / initiatief circulair te maken. Rabobank, Kiemt en KPMG begeleiden en hebben individueel hun proces en geven advies
16.05.2019	Circulair Festival: jaarlijks event waar Kiemt een rol heeft. Dit jaar met een informatieloket. Rond 200 bezoekers

13.06.2019	2de bijeenkomst Rabobank CE Challenge, zie info hierboven. In totaal 35 deelnemers
13.06.2019	Hoogwaardige verwaarding van Biomassa, georganiseerd door de tafel Biomassa van het GEA, rond de 60 deelnemers
12.07.2019	Gelderse secretarissendag. Luc was dagvoorzitter en heeft samen met Semilia en Time Shift Energy Storage een demo gegeven
10.09.2019	vervolg Manifest Versnellen van de Circulaire Economie in Gelderland. Kiemt heeft samen met VNO-NCW Midden een bijeenkomst voor ondertekenaars van het Manifest georganiseerd. Doel is samen de doelstellingen en programma's te ontwikkelen waarmee we de circulaire economie in Gelderland kunnen versnellen. In totaal 45 deelnemers
12.09.2019	Kick Off bijeenkomst CIRCO Tracks: Binnen de provincie Gelderland organiseren we in het najaar 2019 en begin 2020 vijf CIRCO-tracks. Deze bijeenkomst is o.a. om gezamenlijk de vijf thema's vast te stellen. 14 deelnemers

Circo Track

Per CIRCO Track heb je een netwerkpartner en de activatiepartij. De netwerkpartner is verantwoordelijk voor het organiseren van de tracks en het activeren van de bedrijven. De activatiepartij lanceert de tracks in de regio. Vanaf het najaar 2019 had Kiemt de rol van netwerkpartner voor onderstaande CIRCO Tracks. Deze heeft zij overgenomen van RCT Gelderland en RCT Gelderland heeft de rol als activatiepartij op zich genomen.

CIRCO Track Consumentenproducten

Voor deze track heeft RCT Gelderland vòòr de zomervakantie van 2019 deelnemers geprobeerd te werven. Dit ging moeizaam. Kiemt heeft in september het stokje van hen overgenomen (geldt ook voor de track Circulaire Fietsindustrie). Er bleek onvoldoende belangstelling te zijn voor deze track. Het kostte ook veel tijd om bedrijven hiervoor te werven en het onderwerp was te breed en niet concreet genoeg.

CIRCO Track Circulaire Fietsindustrie

De drie eendaagse CIRCO Track Circulaire Fietsindustrie is op vrijdag 22 december gestart. 19 deelnemers van 11 verschillende bedrijven hebben deze track gevolgd. Van grote bedrijven tot kleine ondernemers, productontwikkelaars, directie, ontwerpers, starters, eigenaren.

Tijdens de driedaagse CIRCO Circular Business Design Track is kennis gemaakt met de mogelijkheden van circulair ondernemen en ontwerpen, zijn kansen verkent voor eigen business en zijn concrete eerste stappen gezet in de ontwikkeling van nieuwe producten, diensten en businessmodellen. Deze Track is speciaal georganiseerd voor bedrijven in de fietsindustrie die hun producten en diensten circulair willen maken en van elkaar willen leren. De track was voor partijen uit de hele keten zoals fietsproducenten, toeleveranciers van materialen, onderdelen en accessoires, retailers en groothandels, en ook partijen die zich bezighouden met parkeeroplossingen en het verwerken van data in bijvoorbeeld fiets-apps. Zie bijlage voor meer info over de track indien nodig.

6. Financiën

De begroting van 2019 ging uit van een exploitatieoverschot van 154 euro. Uiteindelijk wordt het boekjaar afgesloten met 65.847 euro, waardoor het eigen vermogen wordt 196.921 euro.

Begroting 2020:

	Begroting 2020 Totaal
Baten:	
Participanten / deelnemers	230.000
Subsidies	1.180.310
Overige	52.920
	1.463.230
Lasten:	
Projectkosten	1.217.664
Personele kosten	862.548
Personele kosten naar projectkosten	-728.580
Huisvestingskosten	56.000
Overige bedrijfskosten	55.598
	1.463.230
Resultaat	0

7. Vooruitblik

2020 wordt een belangrijk jaar voor Kiemt. We beginnen het jaar met een verhuizing naar ons nieuwe onderkomen op het Industriepark Kleefse Waard, een van de meest duurzame werklocaties van Nederland. Vanaf die locatie zullen we nog beter kunnen aansluiten bij ons triple helix netwerk.

We zien een toenemende behoefte ontstaan op onze werkgebieden circulaire economie en energietransitie. De vraag is zo groot dat we als Kiemt duidelijke keuzes moeten maken over wat we doen en wat we niet doen. We gaan in 2020 enkele zaken anders organiseren. Zo zullen we geen eigen jaarcongres meer organiseren maar gaan inzetten op het groter maken van The Future of Us.

Ook bestuurlijk zullen we Kiemt tegen het licht houden en gaan kijken of er een verandering in bestuursstructuur en in onze statuten wenselijk is. Het jaar zal bepalend zijn voor wat de regio in de toekomst gaat betekenen op waterstofgebied en circulaire economie. Kiemt zal daar als penvoerder van het waterstofcluster Oost-Nederland en CIRCLES een grote bijdrage in leveren.

Organisatorisch verwachten wij geen grote veranderingen in 2020.

In 2020 zal het nieuwe bestuur van de provincie Gelderland bepalen of en hoe Kiemt vanuit Gelderland tijdens hun coalitieperiode gefinancierd gaat worden. Om dat proces te faciliteren zullen wij in het eerste kwartaal een meerjarenplan gaan opstellen.

Al met al zien wij dus uit naar een belangrijk jaar dat bepalend zal zijn voor het functioneren van Kiemt tot 2025.

Tijdens het schrijven van dit bestuursverslag werd de wereld geconfronteerd met de corona uitbraak. Een pandemie die naar verwachting een wereldwijde recessie zal veroorzaken. Ook Stichting Kiemt ontkomt daar niet aan. We zien op dit moment al de impact door verschillende bedrijven die hun participantschap heroverwegen vanuit economisch oogpunt. Grotere bedrijven reduceren hun innovatiebudgetten tot een minimum en het Midden- en Kleinbedrijf schrapt deze budgetten helemaal. Dit is juist het moment waarop een organisatie als Kiemt nodig is, om het brede netwerk te informeren, verbindingen te leggen en versnellingen aan te jagen. Kiemt werkt daarom vanaf afstand volop verder aan de noodzakelijke transitie op het gebied van energie en circulaire economie.

Enkele geplande evenementen hebben we noodgedwongen moeten verschuiven naar later in het jaar, de voorbereidingen voor deze evenementen gaan echter gewoon door. Ook zal een aantal geplande werkzaamheden vervangen worden door andere beter passende werkzaamheden. Verder verwachten we dat bepaalde activiteiten naar achteren in de tijd worden geschoven, waarbij ook de aan die activiteiten gerelateerde opbrengsten op een later moment gegenereerd kunnen worden. Daarnaast verwachten we dat de omvang van de bijdragen van participanten en deelnemers zal afnemen. Voorgenoemde zal een nadelig effect hebben op het resultaat, echter verwachten wij niet dat het exploitatieresultaat negatief zal worden. Mocht er toch een beperkt negatief exploitatieresultaat ontstaan dan kan deze voldoende worden opgevangen met de financiële buffers vanuit de aanwezige liquide middelen en reserves.

Op grond van onze analyse van de huidige situatie en omstandigheden verwachten wij dat de continuïteit van Stichting Kiemt niet in gevaar komt.

Bijlage 1: Overzicht ondersteunde bedrijven Innovatiemotor 2019

Bedrijf	Toelichting	
Hymatters	Door een modulair en mobiel oplaad-/herlaadstation inclusief exploitatiemodel te ontwikkelen, kunnen deelregio's (tijdelijk) worden voorzien van een waterstofinfrastructuur. Op deze manier kan er op kleine schaal worden begonnen met het gebruik van mobiliteit aangedreven door waterstof.	Dit business development traject richt zich voornamelijk op financierings- en organisatiestrategie. Tevens is de verbinding gelegd met de projectpartners binnen het waterstofcluster en het project Hydrova, om zo relevante ketenpartners te vinden om mee samen te werken.
Kilowatts	Dit bedrijf plaatst op lokaal niveau zogenoemde 'energy hubs' bij onder andere tankstations. Deze energy hub distribueert lokaal duurzame opgewekte energie, waarvan een deel wordt gebruikt voor het tankstation en/ of de carwash zelf; een deel wordt gebufferd en verkocht aan auto's/vrachtauto's; een deel wordt omgezet naar waterstof voor mobility en als alternatief van aardgas aan gebouwen in de directe omgeving.	het bedrijf wordt ondersteund bij de ontwikkeling van het businessplan en de verbinding met het netwerk.
Pure Water Well	PWW heeft technologie ontwikkeld voor zuivering van dierlijke mest. Doorontwikkeling van de technologie levert mogelijke toepassingen op die de ondernemer verder wil oppakken bij voorkeur in samenwerking met andere partijen.	Vooralsnog is een samenwerking met WUR in gang gezet. Afhankelijk van de uitkomst hiervan, worden in 2020 vervolgstappen gezet.
All-in Power	Ondernemer is bezig met het ontwikkelen van een platform voor het direct leveren van lokaal opgewekte duurzame energie aan de energiegebruiker. Basis hiervan is een administratief systeem dat de conventionele energieleverancier vervangt. Daardoor kunnen opwekkers van duurzame energie een hogere prijs ontvangen, wat	support bij uitbreiden business plan, financieel plan en marketing plan; support bij in kaart brengen compliance eisen. Begeleiden met toeleiding naar funding.

	leidt tot een hogere haalbaarheid van investeringsprojecten en een versnelling van de energietransitie.	
Volta Energie	Ondernemer is bezig met de ontwikkeling van een mobiele off-grid energievoorziening op basis van zonne-energie en batterijcapaciteit. Een duurzame vervanger voor de nu veel gebruikte benzine-aggregaat.	De ondersteuning draagt bij aan de ontwikkeling en opschaling van de onderneming. Dat wil zeggen het investor ready maken van het businessmodel en het marketing onderdeel op orde te krijgen als onderdeel van het business plan om de productie te kunnen opschalen; verbinding maken met het netwerk
ESCOM nu	ESCom.nu wil de energieleverancier van de toekomst worden. Zij verbinden hardware, software en duurzame energie opwekkers met elkaar op lokaal niveau. Door deze verbindingen ontstaat een macro grid van diverse micro grids, waardoor er een energy-sharing community ontstaat.	Met de geleverde ondersteuning worden de ondernemers in staat gesteld om het bedrijf gestructureerd door te ontwikkelen en commercieel uit te rollen; er is ondersteuning geboden bij het opstellen van het businessplan, financiële behoefte in aanloop naar een pilotproject.
Hymove	HyMove ontwikkelt en bouwt brandstofcelsystemen als range extenders van zero-emissie bussen ('waterstofbussen'). HyMove heeft succesvol een 30 kW Brandstofcelsysteem geproduceerd	Kient ondersteunt HyMove bij het zoeken naar vervolgfianciering om in te zetten op groei. Voor deze activiteiten heeft HyMove een financiële behoefte van 1 miljoen euro op de korte termijn (dit jaar) en 6 miljoen euro in de komende 3 jaar. Ondersteuning van Kient op dat gebied kan HyMove helpen de sprong in de markt te maken en een significant marktaandeel te pakken
NuReCo	NuReCo heeft een product ontwikkeld, het MBB-Fox® systeem, dat de huidige mechanische scheiding van organische stoffen uit afvalwater verbetert, met een droog stofgehalte hoger dan 45%; daarbij worden minder chemicaliën gebruikt en is er geen voor-/na-slibbehandeling nodig, genereert het herbruikbare reststromen, en is het milieuvriendelijk (geen CO ₂ -emissie)	Kient heeft NuReCo ondersteund bij het vinden van een proeflocatie bij Waterschap RijnIJssel. Afhankelijk van de proef resultaten worden ondersteuning voortgezet.
aquacultuur installatie	Ondernemer is bezig het ontwikkelen van een aquacultuur installatie op land en wil gebruik maken van innovatieve technieken op energie en milieugebied.	Kient ondersteunt met het vinden van geschikte innovatieve partners binnen en buiten het netwerk.

Caffe Ink	Ondernemer werkt aan extractie van olie en kleurstoffen uit koffiedik en het circulair maken van hele productieketen; CaffeInk wil in toekomst toepassingen vinden voor de reststromen die na productie overblijven	JT Innovatie/ambitieprijs. Kiemt biedt ondersteuning bij juridisch/fiscale aspecten ivm een fusie en een marketing/branding strategie.
Gashouders	Gashouders verbindt aanbieders en afnemers van biogas en verzorgt de levering van biogas vanaf de compressie bij de producent tot de stroomproductie bij de afnemer	Kiemt heeft ondersteund bij het aanscherpen van het businessplan, pitchtraining e.d., wat in 2020 heeft geleid tot een succesvolle aanvraag van een lening in Gelderland Valoriseert!
Earn-E	Ondernemer heeft een energie monitoringssysteem ontwikkeld, bestaande uit een energiemonitor, een app en een desktop data-analyse portaal.	Kiemt heeft ondersteund bij het aanscherpen van het businessplan, pitchtraining e.d., wat in 2020 heeft geleid tot een succesvolle aanvraag van een lening in Gelderland Valoriseert!
Waterschap Vallei en Veluwe	VV is als participant toegetreden tot het netwerk van Kiemt. Tijdens dit gesprek zijn verschillende innovatiekansen voor VV besproken. Het waterschap ziet binnen 5 thema's mogelijke kansen: onbalansmarkt i.r.t. vergisting, implementatie zuurstof vanuit 'waterstofwindmolens', toepassing ammonium als brandstof, winnen thermische energie oppervlak & afval water en kleinschalig waterkracht	In overleg met de ondernemer biedt Kiemt 5 dag support aan om het waterschap te ondersteunen bij het uitwerken van innovatieve ideeën, strategische vraagstukken en het zoeken/contact leggen met betreffende partijen
Elmar Solar	loopt verder uit 2018 ivm lening GV!	
Eco grondstoffen	loopt verder uit 2018 ivm lening GV!	

Bijlage 2: Overzicht (Hoofd)Participanten en Deelnemers

Hoofdparticipanten:	
<ul style="list-style-type: none"> • ArtEZ hogeschool voor de kunsten • Dekra Certification • DNV-GL Energy & Sustainability • Gemeente Arnhem • Gemeente Enschede • Gemeente Nijmegen • Graafschapcollege • Hogeschool van Arnhem en Nijmegen • Industriepark Kleefse Waard • Koninklijke Auping 	<ul style="list-style-type: none"> • Rabobank Arnhem e.o. • Radboud Innovation - Radboud University Nijmegen • Saxion • Steck VOF • Stichting Kennispark Twente • Twence • Universiteit Twente • Wageningen UR • Waterschap Vallei en Veluwe
Participanten:	
<ul style="list-style-type: none"> • Algemeen Octrooi- en Merkenbureau • ARN • Arnold + Siedsma • AVR • Bakkersgrondstof • Bartels Technische Inspecties B.V. • BDO Belastingadviseurs • Berko • Bredenoord • Chargepoint Europe B.V. • Circulus-Berkel • Contour Advanced Systems B.V. • Depa Holding bv • Dirkwager Advocaten & Notarissen • Do-It bv • FineVita B.V. (vh PROBEV B.V. en CBR-Europe) • Green Power Twente bv • Gas und Wärme Institut Essen e.V. • H4 Mobility • Heijmans Infra B.V. • Helicon Opleidingen • Herwers Hyundai • Hollander techniek • HVE • IF Technology 	<ul style="list-style-type: none"> • Industriewater Eerbeek • JAZO Group • Jodeco Glass bv • Mepal • Movements group • MTSA Technopower B.V. • Nathan Systems BV • Nijhuis Industries • Pol Heteren bv • Remeha • Save Plastics • Schut Papier • Smurfit Kappa Parenco • Stichting Deltares • Stichting Liemerije • Stichting Plavei • Stork Thermeq • Tauw • TNO • Ubbink • van der Valk Hotel Arnhem • VBR Turbine Partners • Vindsubsidies • Waterschap Rijn en IJssel • Witteveen + Bos

Deelnemers:

• 24/7 Nature Power BV • 3R Waste Management • All-in Power • Be-O Bottle • Bluedec • Clear Polymers (vh onder naam Autour) • De Beijer RTB • Deltec Equipment • DENS-Station "De Groene Vallei" / Nijenhuis BV • Duits-Nederlandse Handelskamer (DNHK) • Dutch Hydroxide Organisation • Dutch Pet Recycling BV • Earn-E BV (vh Groenewijkstroom BV) • Earth Innovations • E-Kite Netherlands • Energy Watch • ECom • Exergy Business Development and Consultancy • Gashouders bv • GBR Advies BV	• Hermanns Consultancy en Climate Valley Initiative • HyMatters V.O.F. • HyMove • Innovaman • Inspiro • Izzy Projects • Kilowatts • Lever Kunststoftechniek • NNTS No Nonsense Technical Solutions • Nysingh Advocaten-Notarissen • Pasmaan motoren en aggregaten • Pi Development • Pure Water Well • Sensfix Nederland BV • Solar Energy Booster • SolarFreezer BV • Stafier Solar Systems • Volta Energy • Xeelas • CaffeInk (netwerkpartner) • GKB BV -Bosch Beton (netwerkpartner)

Jaarrekening

**Stichting Kiemt
Arnhem**

BALANS PER 31 DECEMBER 2019
(na resultaatbestemming)

ACTIVA
(in euro's)

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Vorderingen		
Debiteuren	52.675	14.152
Subsidievorderingen	113.714	49.074
Overige vorderingen en overlopende activa	47.649	48.843
	<u>214.038</u>	<u>112.069</u>
Liquide middelen	<u>1.155.107</u>	<u>913.839</u>
Totaal	<u><u>1.369.145</u></u>	<u><u>1.025.908</u></u>
PASSIVA (in euro's)		
Eigen vermogen		
Overige reserves	<u>196.921</u>	<u>131.074</u>
Langlopende schulden		
Pre-seed leningen EMT Radar	<u>357.904</u>	<u>357.904</u>
Kortlopende schulden		
Vooruitontvangen bedragen	580.870	288.356
Crediteuren	51.436	125.131
Belastingen en premies sociale verzekeringen	37.203	30.843
Overige schulden en overlopende passiva	144.811	92.600
	<u>814.320</u>	<u>536.930</u>
Totaal	<u><u>1.369.145</u></u>	<u><u>1.025.908</u></u>

**Stichting Kiemt
Arnhem**

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2019

(in euro's)

	<u>werkelijk 2019</u>	<u>begroot 2019</u>	<u>werkelijk 2018</u>
Baten			
Subsidies	1.014.722	1.045.507	1.073.092
Participanten/deelnemers	230.188	230.000	225.407
Overige	<u>286.296</u>	<u>111.379</u>	<u>48.451</u>
Totaal baten	<u>1.531.206</u>	<u>1.386.886</u>	<u>1.346.950</u>
Lasten			
Projectkosten	642.661	507.317	541.678
Personele kosten	692.977	739.415	663.687
Huisvestingskosten	66.521	70.000	66.228
Overige bedrijfskosten	<u>63.200</u>	<u>70.000</u>	<u>51.309</u>
Totaal lasten	<u>1.465.359</u>	<u>1.386.732</u>	<u>1.322.902</u>
Exploitatieresultaat	<u><u>65.847</u></u>	<u><u>154</u></u>	<u><u>24.048</u></u>

Verklaring afwijkingen:

Het aantal participanten/deelnemers is in 2019 licht gestegen. Het begrote bedrag bleek dan ook een haalbaar streven.

De subsidieopbrengsten blijven, omdat er minder directe projectkosten gemaakt zijn, wat achter bij de begroting. De overige baten zijn door de verlenging van o.a.

Hotspot Energy Arnhem en het verkrijgen van het projectmanagement van H2-drive flink gestegen. De totale projectkosten liggen in lijn met de 2 bovenstaande genoemde baten.

Vanwege enkele ziektegevallen zijn de personeelskosten lager dan begroot. De overige kosten liggen in lijn van de begroting.

**Stichting Kiemt
Arnhem**

KASSTROOMOVERZICHT OVER 2019
(in euro's)

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	<u>65.847</u>	<u>24.048</u>
Mutaties werkkapitaal:		
Mutatie vorderingen	-101.969	102.573
Mutatie langlopende schulden	-	-59.382
Mutatie kortlopende schulden	<u>277.390</u>	<u>-27.248</u>
	<u>175.421</u>	<u>15.943</u>
Mutatie geldmiddelen	<u><u>241.268</u></u>	<u><u>39.991</u></u>

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De post geldmiddelen bestaat uit de liquide middelen alsmede eventuele creditposities bij rekening-courant banken.

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Geldmiddelen		
Rekening-courant bank	143.635	127.377
Deposito	<u>1.011.472</u>	<u>786.462</u>
Totaal geldmiddelen	<u><u>1.155.107</u></u>	<u><u>913.839</u></u>
Mutatie geldmiddelen lopend jaar	<u><u>241.268</u></u>	<u><u>39.991</u></u>

Stichting Kiemt
Arnhem

TOELICHTING OP DE BALANS EN STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijfnummer handelsregister

Stichting Kiemt is feitelijk en statutair gevestigd te Arnhem en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 09151222.

Activiteiten

Kiemt versnelt de energietransitie, de transitie naar de circulaire economie en bevordert het innovatieve ondernemersklimaat. Zo draagt Kiemt bij aan een duurzame woon- en leefomgeving. Kiemt faciliteert, ondersteunt en adviseert haar netwerk van ondernemingen, overheid, onderwijs- en onderzoeks-instellingen bij complexe vraagstukken. Door het delen van ervaringen, bevindingen en oplossingen stimuleert Kiemt de beweging en vooruitgang.

Continuïteit

De stichting is afhankelijk van met name subsidie inkomsten. De DAEB subsidie heeft een looptijd t/m 31-12-2020. De verwachting is dat deze subsidieregeling na 2020 verlengd wordt.

ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR DE JAAREKENING

Grondslagen

De jaarrekening is opgesteld op basis van richtlijn Rijk C1 "Organisaties zonder winststreven".

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar zijn, waar nodig, slechts qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Toerekening van kosten aan activiteiten

De kostentoerekening aan activiteiten vindt plaats voor de directe kosten op basis van volledige toerekenbaarheid en van de indirecte kosten op basis van een vastgesteld percentage, afhankelijk van het aandeel van de desbetreffende projecten in de directe kosten.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij in de onderstaande toelichting anders is vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voorzover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, waar nodig onder aftrek van een voorziening wegens vermoedelijke oninbaarheid.

Overlopende activa en passiva

Deze worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

**Stichting Kiemt
Arnhem**

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Opbrengsten worden aan het boekjaar toegerekend voorzover de opbrengsten aan de in het boekjaar verantwoorde kosten zijn gerelateerd.

**Stichting Kiemt
Arnhem**

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2019

(in euro's)

ACTIVA

Vorderingen

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Debiteuren		
Nominale bedrag van de vorderingen	55.863	18.469
Af: voorziening voor oninbaarheid	3.188	4.317
	<u>52.675</u>	<u>14.152</u>
Subsidievorderingen		
Cleantech Energy Crossing	49.843	20.129
Wiefm	-	13.148
Wiefm 2.0	12.240	-
Circles	21.919	11.337
EnerPro	28.512	2.560
Hydrova	1.200	1.900
	<u>113.714</u>	<u>49.074</u>
Overige vorderingen en overlopende activa		
Waarborgsommen	13.792	13.792
Vooruitbetaalde bedragen	2.102	7.848
Overige te factureren bedragen	29.974	25.409
Rentebaten	-	20
Overige vorderingen	1.781	1.774
	<u>47.649</u>	<u>48.843</u>
	<u>214.038</u>	<u>112.069</u>

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Liquide middelen		
Rabobank, rekening-courant	143.635	127.377
Rabobank, deposito's	1.011.472	786.462
	<u>1.155.107</u>	<u>913.839</u>

Ultimo 2019 heeft de stichting zich nog voor een bedrag van € 1.120 borggesteld voor de door de Rabobank verstrekte pre-seed leningen. De stichting heeft voor de bovengenoemde € 1.120 geen beschikking over de liquide middelen.

**Stichting Kiemt
Arnhem**

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2019

(in euro's)

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
PASSIVA		
Eigen vermogen		
Overige reserves		
Saldo per 1 januari	131.074	107.026
Saldo van baten en lasten	65.847	24.048
	<u>196.921</u>	<u>131.074</u>
Langlopende schulden		
Pre-seed leningen EMT Radar	<u>357.904</u>	<u>357.904</u>
In het kader van het valorisatieprogramma EMT Radar heeft stichting Kiemt subsidie ontvangen om voor 50% borg te kunnen staan voor uitgezette pre-seed leningen. De ontvangen aflossingen dienen revolverend ingezet te worden. Het genoemde bedrag bedraagt de maximale borgstelling voor lopende en nog uit te zetten leningen en heeft een langlopend karakter.		
Kortlopende schulden		
Vooruitontvangen bedragen		
Bijdrage Participanten	85.271	82.979
Bijdrage deelnemers	8.588	12.086
DAEB	147.698	136.009
Projectpartners Orion	129.648	-
H2-Drive	162.892	-
Greentechweek	-	19.803
Projectpartners Cleantech Energy Crossing	31.249	5.752
Overige vooruit gefactureerde bedragen	15.524	31.727
	<u>580.870</u>	<u>288.356</u>
Crediteuren		
Nog te betalen leveranciers	<u>51.436</u>	<u>125.131</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	23.036	24.234
Omzetbelasting	14.167	6.609
	<u>37.203</u>	<u>30.843</u>

**Stichting Kiemt
Arnhem**

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Overige schulden en overlopende passiva		
Accountants en advieskosten	30.000	23.323
Projectkosten	67.594	21.827
Reservering vakantiegeld	21.026	18.877
Reservering verlofgelden	25.608	23.185
Overige	583	5.388
	<u>144.811</u>	<u>92.600</u>
	<u>814.320</u>	<u>536.930</u>

**Stichting Kiemt
Arnhem**

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

Subsidies

omschrijving	subsidiegever	goedkeurings-nummer	looptijd	maximale subsidie Kiemt	verantwoord t/m 2019	goedgekeurde subsidieafrekening
DAEB	Prov. GLD	2016-013408	01-01-2017/31-12-2020	3.610.060	2.662.362	nee
Orion 2019	Prov. GLD	2018-015176	01-01-2019/31-12-2019	5.632	5.632	nee
Cleantech Energy Crossing	Interreg V	153098	01-01-2017/30-09-2020	367.563	253.850	nee
Circles	EFRO 2014-2020 Oost-Nederland	PROJ-00424	01-01-2016/30-09-2019	118.477	81.439	nee
WiEfm	Interreg V	WiEfm	01-04-2015/31-03-2019	256.775	214.514	ja
WiEfm 2.0	Interreg V	WiEfm	01-04-2019/31-03-2022	146.250	26.019	nee
EnerPro	Interreg V	153201	01-07-2018/31-12-2021	211.919	36.348	nee
H2-Drive	Gemeente Arnhem / Prov. GLD	2019/00810	09-10-2019/24-12-2020	661.500	40.940	nee
Hydrova	Sia Raak	00278107	01-09-2017/31-03-2020	10.000	9.700	nee

Huurverplichtingen

De huur overeenkomst is aangegaan voor de looptijd van 1 jaar en eindigt op 31 december 2020. De resterende huurverplichting bedraagt ultimo 2019 € 42.566 incl.BTW.

Leaseauto

Op 21-12-2018 is een leaseovereenkomst aangegaan voor 54 maanden met H4 Lease voor 1 auto. De jaarlijkse verplichting hiervoor is € 15.666 incl. BTW. Deze auto is op 18-09-2019 geleverd.

Hotspot Energy Arnhem

Voor het uitvoeren van het clustermanagement voor Hotspot Energy Arnhem heeft Kiemt een aanvullende commerciële opdracht verkregen van € 33.120,- (excl BTW). Deze opdracht heeft een looptijd van 01-09-2019 t/m 07-02-2020. Deze gehele opdracht is vooruit gefactureerd

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

CORONAVIRUS (COVID-19)

In maart 2020 werd de wereld geconfronteerd met de corona uitbraak. Een pandemie die naar verwachting een wereldwijde recessie zal veroorzaken. Ook Stichting Kiemt ontkomt daar niet aan. We zien op dit moment al de impact door verschillende bedrijven die hun participantschap heroverwegen vanuit economisch oogpunt. Grotere bedrijven reduceren hun innovatiebudgetten tot een minimum en het Midden- en Kleinbedrijf schrapt deze budgetten helemaal. Dit is juist het moment waarop een organisatie als Kiemt nodig is, om het brede netwerk te informeren, verbindingen te leggen en versnellingen aan te jagen. Kiemt werkt daarom vanaf afstand volop verder aan de noodzakelijke transitie op het gebied van energie en circulaire economie.

Enkele geplande evenementen hebben we noodgedwongen moeten verschuiven naar later in het jaar, de voorbereidingen voor deze evenementen gaan echter gewoon door. Ook zal een aantal geplande werkzaamheden vervangen worden door andere beter passende werkzaamheden. Verder verwachten we dat bepaalde activiteiten naar achteren in de tijd worden geschoven, waarbij ook de aan die activiteiten gerelateerde opbrengsten op een later moment gegenereerd kunnen worden. Daarnaast verwachten we dat de omvang van de bijdragen van participanten en deelnemers zal afnemen. Voorgenoemde zal een nadelig effect hebben op het resultaat, echter verwachten wij niet dat het exploitatieresultaat negatief zal worden. Mocht er toch een beperkt negatief exploitatieresultaat ontstaan dan kan deze voldoende worden opgevangen met de financiële buffers vanuit de aanwezige liquide middelen en reserves.

Op grond van onze analyse van de huidige situatie en omstandigheden verwachten wij dat de continuïteit van Stichting Kiemt niet in gevaar komt.

**Stichting Kiemt
Arnhem**

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(in euro's)

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
BATEN		
Subsidies		
DAEB	763.311	928.270
H2-Drive	40.940	-
Cleantech Energy Crossing (Interreg)	78.838	56.661
EnerPro (Interreg)	33.788	2.560
Circles (EFRO)	19.127	27.198
Orion	5.632	-
Hydrova	3.800	5.900
WiEfm (Interreg)	43.267	52.503
WiEfm 2.0 (Interreg)	26.019	-
	<u>1.014.722</u>	<u>1.073.092</u>
Bijdrage Participanten	<u>208.126</u>	<u>200.229</u>
Bijdrage deelnemers	<u>22.062</u>	<u>25.178</u>
Overige		
Rente opbrengsten	-	20
Overige opdrachten	286.296	48.431
	<u>286.296</u>	<u>48.451</u>
LASTEN		
Projectkosten		
Uren en kosten	<u>642.661</u>	<u>541.678</u>
Personele kosten		
Bruto lonen	545.318	493.963
Premies wettelijke sociale lasten	80.225	68.370
Mutatie reservering verlofgelden	2.422	10.964
Pensioenkosten	54.684	45.045
Ziekteverzuim verzekering	-31.950	3.599
Reiskostenvergoeding	14.249	13.870
Leaseauto	17.041	17.838
Brandstof	2.765	3.148
Representatie	3.240	1.869
Salarisadministratie	2.490	2.448
Overige personele lasten	2.493	2.573
	<u>692.977</u>	<u>663.687</u>

**Stichting Kiemt
Arnhem**

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipubliekelijke sector WNT

(in euro's)

De bezoldiging van de functionarissen die over 2019 in het kader van de WNT verantwoord worden, is als volgt:

	L. Kikkert directeur	C. Kamerbeek voorzitter	J. Dangerman directeur
Functionaris (functienaam)			
In dienst vanaf (datum)	1-1-2019	1-1-2019	n.v.t.
In dienst tot (datum)	31-12-2019	31-12-2019	n.v.t.
Deeltijdfactor (percentage)	100%	10%	n.v.t.
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja	n.v.t.
Beloningen plus belastbare onkostenvergoedingen	154.175	12.500	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	n.v.t.
Subtotaal	154.175	12.500	-
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000	19.400	n.v.t.
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	154.175	12.500	-
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2018

In dienst vanaf (datum)	1-1-2018	1-1-2018	1-1-2018
In dienst tot (datum)	31-12-2018	31-12-2018	31-3-2018
Deeltijdfactor (percentage)	100%	10%	90%
Beloningen plus belastbare onkostenvergoedingen (*)	144.824	12.500	34.050
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Totale bezoldiging	144.824	12.500	34.050

(*) In 2019 bestond het bestuur verder uit de volgende leden die geen bezoldiging hebben ontvangen: E.A.H. Teunissen, J. Fluit, S.G.P. Berendse-Velders, J.A. Hoekstra (tot 10-10-2019), M.I. Visser (tot 10-10-2019), G.Bakema (tot 10-10-2019), J.S. van Wette (vanaf 10-10-2019) en B.C. Lokman (vanaf 10-10-2019).

**Stichting Kiemt
Arnhem**

Pensioenen

De stichting heeft voor haar werknemers een pensioenregeling getroffen waarbij het pensioenresultaat is gebaseerd op een gemiddeld loon. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij een verzekeringsmaatschappij en wordt in de jaarrekening verwerkt conform de verplichtingen aan pensioenuitvoerder-benadering. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord.

Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende 2019 waren gemiddeld 6,9 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2018: 6,5).

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Huisvestingskosten		
Huur	44.444	43.622
Schoonmaakkosten	2.618	2.517
Gas, water en electra	10.619	6.540
Reparatie en onderhoud gebouw	-	6
Overige huisvestingskosten	8.840	13.543
	<u>66.521</u>	<u>66.228</u>
Overige bedrijfskosten		
PR & publiciteit	140	108
Accountant	34.040	23.809
Advieskosten	3.757	1.364
Netwerk, data en ICT ondersteuning	18.579	19.315
Mutatie voorziening debiteuren	1.340	-
Porti en reprovkosten	127	284
Kantoorartikelen	598	1.269
Bestuurders aansprakelijkheidsverzekering	963	1.458
Bankkosten	322	236
Telefoonkosten	3.028	3.326
Participantenvergadering	291	133
Overige kantoor- en administratiekosten	15	7
	<u>63.200</u>	<u>51.309</u>

Arnhem, 28 april 2020

L. Kikkert
Directeur Stichting Kiemt

Controleverklaring

Aan het bestuur van
Stichting kiEMT

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Kerkenbos 10-27
Postbus 10525
6500 MB Nijmegen

T: +31 (0)24 378 48 48
F: +31 (0)24 378 35 68

nijmegen@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de in dit rapport op pagina 39 tot en met 52 opgenomen jaarrekening 2019 van Stichting Kiemt te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Kiemt per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de in Nederland van toepassing zijnde grondslagen voor financiële verslaggeving, RJK C1 "Kleine organisaties zonder winststreven" en de bepalingen van en krachtens de WNT.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Kiemt zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met RJk-C1.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur van de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende grondslagen voor financiële verslaggeving, RJk C1 "Kleine organisaties zonder winststreven" en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT), alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met de in Nederland geldende grondslagen voor financiële verslaggeving, RJk C1 "Kleine organisaties zonder winststreven".

Het bestuur is voorts verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening. De met governance belaste personen zijn verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Accountants

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nijmegen, 28 april 2020

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Was getekend,

drs. J.W.M.M. van den Akker RA